

KANUN KOYUCU ABESLE İŞTİGAL EDER Mİ? VEKALET VE HAKEM ÜCRETLERİ İLE SİGORTA TAHKİM KOMİSYONU'NUN ETKİLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Serdar ACAR

Araştırma Makalesi

Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, İ.İ.B.F., Ticaret Hukuku Anabilim Dalı,
avserdaracar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5973-1882.

ÖZET

Türkiye’de 2000’lerin başından beridir alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına giderek artan bir rağbet var. Bunların en önemlilerinden biri de yılda 500 bin dosya çözmesinden dolayı sitayişle bahsedilen Sigorta Tahkim Komisyonu’dur. Fakat son yıllarda STK’nın övgüden çok yergi aldığı görülüyor. Vekalet ve hakem ücretleri başlıca eleştiriler arasındadır. Fakat bu iki sorun, sistemdeki diğer sorunlardan bağımsız değildir. Bu çalışmada STK hakkında genel bilgi verildikten sonra, sistemdeki sorunlar üç mercekten incelenecektir. Bunlar; hukukun üstünlüğü, sigortacılık düzenlemeleri ve sigorta tahkimi şeklindedir. Üçüncü aşamada, bilinen hukuki tartışmaların bir kez daha tekrarı yerine STK bilançoları ve faaliyet raporları üzerinden ampirik bir inceleme yapılacaktır.

ANAHTAR KELİMELE: Sigorta Tahkim Komisyonu, Vekalet Ücreti, Sigorta, Tahkim, Hakem

İntihal / Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış olup en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Bu çalışma Creative Commons Atıf-GayrıTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) olarak lisanslıdır.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

DOI: 10.62124/kluhfd.1483755.

IS THE LAWMAKER ALWAYS RIGHT? RELATIONSHIPS BETWEEN ATTORNEY AND ARBITRATOR FEES AND THE EFFECTIVENESS OF THE INSURANCE ARBITRATION

Serdar ACAR

Research Article

Assoc. Prof., Trakya University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Commercial Law, avserdaracar@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5973-1882.

ABSTRACT

There has been an increasing demand for alternative dispute resolution methods in Turkey since the early 2000s. The most important of these is the Insurance Arbitration Board, which is praised for resolving 500 thousand

cases a year. However, in recent years it seems that the IAB has received more criticism than praise. Attorney and arbitrator fees are among the main criticisms. But these two problems are not independent of other problems in the system. In this study, after giving general information about the IAB, the problems in the system will be examined from three lenses: The rule of law, insurance regulations and insurance arbitration. In the third stage, an empirical examination will be made on the IAB balance sheets and activity reports instead of repeating the known legal debates once again.

KEYWORDS: The Insurance Arbitration Board, Attorney Fees, Insurance, Arbitration, Arbitrator

GİRİŞ

Türkiye’de 2000’lerin başından beridir alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına giderek artan bir rağbet var. Mahkemelere duyulan memnuniyetsizlik bu rağbeti açıklamakta yetersiz kalır. Devletin alternatif mekanizmalar kurarak bunların kullanılmasını teşvik ettiği, bazen de mecburi hale getirdiği görülüyor. Uzlaştırma, arabuluculuk, tüketici hakem heyetleri, ISTAC gibi tahkim mekanizmaları bu kapsamda sayılabilir. En önemlilerinden biri de çözdüğü dosya sayısından dolayı sitayişle bahsedilen Sigorta Tahkim Komisyonu’dur. Fakat son yıllarda STK’nın övgüden çok yergi aldığı görülüyor. Vekalet ve hakem ücretleri de başlıca eleştiriler arasındadır. Fakat bu iki sorun, sistemdeki diğer sorunlardan bağımsız değildir. Bu çalışmada STK hakkında genel bilgi verildikten sonra, sistemdeki sorunlar üç mercekten incelenecektir. Bunlar; hukukun üstünlüğü, sigortacılık düzenlemeleri ve sigorta tahkimi şeklindedir. Üçüncü aşamada, bilinen hukuki tartışmaların bir kez daha tekrarı yerine STK bilançoları ve faaliyet raporları üzerinden ampirik bir inceleme yapılacaktır. Kuralları kimin koyduğu, ne istediği, ne istediğini bilip bilmediği ve hangi sonuçları elde ettiği araştırılacak, STK’nın ne kadar etkili bir çözüm yolu olduğu sorgulanacaktır. Ardından, elde edilen bulgular ışığında, temel eleştiriler ve daha iyi bir uygulama için öneriler özetlenecektir.

I. SİGORTA TAHKİM KOMİSYONU

Sigorta Tahkim Komisyonu 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30. maddesi uyarınca kuruldu¹. Sigorta şirketlerinin üyeliklerinin yapılması ve hakem

¹ RG: 14.06.2007 – 26552.

listelerinin oluşturulması gibi bir buçuk yıl süren hazırlıkların ardından 12/08/2009 tarihinde uyuşmazlık kabulüne başladı²

STK'nın kurulma amacı “*Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü*” şeklinde ifade edilmektedir (SK.30/1). “*Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak*” görevi STK'ya aittir (SK.30/3(c)). Neden böyle bir komisyona ihtiyaç duyulduğu ise madde gerekçesinde şöyle açıklanmaktadır³

“Sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinde 8-9n menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasındaki uyuşmazlıklar adli yargı mekanizmalarıyla çözümlenmektedir. Ancak sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması, sigortaluların mağduriyetine neden olmakta ve zararın telafisi uzun zaman aldığından sigortanın var olma amacına aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, sigortalılar, bazı uyuşmazlıklarda, riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarsan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

(...)

Madde ile getirilmek istenilen tahkim sistemi ile, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümü amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası uygulamalarda var olan “Ombudsman Sistemi”nin işleyişi esas alınmış, ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sağlanmasını teminen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yer alan tahkim sisteminin

² 2022 Faaliyet Raporu, 2022, 8-9.

³ Madde Gerekçesi, 2006, 13.

temel esas ve usulleri çerçevesinde sistem şekillendirilmiştir.”

6456 sayılı “torba kanun” ile 30. maddede yapılan değişiklikle; zorunlu sigortalar için sisteme üye olmayan sigortacılar aleyhine de STK’da dava açılabileceği kabul edildi, ayrıca itiraz hakemliği mekanizması kuruldu (m.45)⁴. 7251 sayılı Kanun ile 5684 sayılı Kanun’a eklenen Ek Madde 6’da sigortacılardan ve Güvence Hesabı’ndan tazminat talep edebilecek ve bunlar nezdinde işlem yapabilecek kişiler sınırlandırıldı, bu işlemlerin ya bizzat ya kanuni temsilcileri, avukatları veya birinci derece yakınları tarafından vekaletle yapılabileceği kabul edildi (m.57)⁵.

STK halen iki dereceli yargılama yapmaktadır. Belli değer altındaki uyuşmazlıklar tek hakemle, bunun üstündekiler üç kişilik hakem heyetiyle çözülmektedir. Belli değer altındaki kararlar kesindir, bunun üstündeki kararlara üç kişilik itiraz hakem heyetinde itiraz edilebilir. Temyiz sınırının altındaki itiraz hakem heyeti kararları kesindir, bunun üstündeki kararlar ise temyiz edilebilir⁶. Uyuşmazlık hakemleri dört ay, itiraz hakem heyetleri iki ay içinde karar verirler; her iki tarafın muvafakati ile süre uzatımı yapılabilir. Kararlar dosya üzerinden verilir. Kusur, hasar, aktüerya, maluliyet gibi konularda kural olarak bir kez bilirkişi raporu alınabilir. Uyuşmazlık hakemleri mevzuatta

⁴ RG: 18.04.2013 – 28622. Bu değişikliğin madde metnini tekrar dışında herhangi bir gerekçesi yoktur. Madde Gerekçesi, 2013, 13.

⁵ RG: 28.08.2020 – 31199. Bu kanunun gerekçesi için yayınlanmış herhangi bir komisyon raporu yoktur. Fakat uygulamada “hasar şirketi” adı verilen, avukatlık ruhsatı bulunmayan kişilerce alacak temlik gibi yöntemlerle yapılan iş takipçiliğini engellemek için ihtiyaç duyulduğu açıktır.

⁶ Bu limitler Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ ile belirlendiği ve her yıl güncellenmediği için adli yargıdaki limitlerden farklılık göstermektedir. 2024 yılı Mayıs ayında yürürlükte bulunan düzenlemeye göre (RG: 28.02.2023 – 31118); 50.000,00 TL altındaki uyuşmazlıklar tek hakemle üstündeki uyuşmazlıklar heyetle çözülür, kesinlik sınırı hakem kararları için 15.000,00 TL itiraz hakem kararları için 238.730,00 TL’dir. Bu konuda eleştiri için bkz. Işıl Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim Hukuku (Turhan 2022) 58.

belirlenen mesleki eğitim ve tecrübe şartlarına sahip adaylar arasından sınavla alınırlar. İtiraz hakemleri de sınavla alınmakla beraber mesleki eğitim ve tecrübe şartları daha ağırdır. İtiraz hakem listesinde çok sayıda öğretim üyesi, Yargıtay, BAM ve ticaret mahkemesi hakiminin yanı sıra sektörden gelmiş yöneticiler de bulunmaktadır.

II. KANUN KOYUCU ABESLE İŞTİĞAL EDER Mİ?

A. GENEL OLARAK: ŞEHİR EFSANESİ Mİ?

Gerek tarihi gerekse evrensel olarak en önemli yorum yöntemi “lafzi” yorumdur. Çünkü hukuk kuralları normatiftir; emirler ve yasaklar içerir. Dolayısıyla, bir normu mantık kuralları yardımıyla bir olaya uygulayabilmek için o normun anlamını iyi bilmek gerekir. Bunun için de (tıpkı klasik ekonomi teorisindeki “*homo economicus*” gibi) normu koyan kişinin mantıklı ve düşünerek hareket eden biri olduğu kabul edilir⁷. Bu varsayım, bütün hukuklarda matematiksel bir sabit gibidir. Çünkü kaldıracı bulan Arşimet’ten tanrıça İnanna adına su bentleri inşa eden Sümerlilere kadar her konuda ilerlemenin gereği; bir sabite dayanmaktır. Fakat binlerce yıllık bentlerin içinden çok sular aktı. 1970’lerin sonundan itibaren, “*homo economicus*” diye birinin olmadığını, insanların son derece duygusal kararlar aldıklarını savunan davranışsal ekonomi (*behavioral economics*) adlı bir teori kök saldı⁸. Belki de “*kanun koyucu abesle iştigal etmez*” sözünü test etmenin zamanı da gelmiştir⁹.

⁷ Yorum yöntemleri ve normun olaya uygulanması hakkında Ernst E. Hirsch, Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi Dersleri (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2001) 27 vd.; Ernst E. Hirsch, Pratik Hukukta Metot (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1977) 35 vd.; Ali Himmet Berki, Hukuk Mantığı ve Tefsir (Güney Matbaacılık 1948) 9 vd.; Yaşar Karayalçın, Hukukta Öğretim Kaynaklar Metod Problem Çözme (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1986); A. Şeref Gözübüyük, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları (Turhan 2008) 75 vd.; Kemal Gözler, Hukuka Giriş (Ekin 2013) 258 vd.; Şener Akyol, Sözleşmenin Yorumu (Vedat 2010) 2 vd.

⁸ Mahfi Eğilmez, Ekonominin Temelleri (Remzi 2019) 110.

⁹ Felsefeciler somut örnek bulamadıklarından pozitif hukukla uğraşanlar da fazla teorik

Türkiye’de lafzi yorumun teorisi ve pratiği hakkındaki ilk temel kitaplar Hocamız Hirş tarafından yazıldı. Domaniç, Moroğlu gibi Hocalarımız ise bu dersleri “*kanun koyucu abesle iştigal etmez*” sözüyle aktardı. Bu bir tercüme farklılığından fazlasıdır, “*hikmet-i hükümet*” ya da “*idare-i maslahat*” anlayışını da yansıtmaktadır. Fransızca “*raison d’etat*” terimiyle ifade edilen bu anlayış Türk devlet geleneğine yabancı olmadığı için kolayca benimsendi¹⁰. Haklı bir gerekçesi olmayan ya da gerekçe bulma zahmetine katlanılmayan durumlarda “*maslahat*” diyerek geçiştirmek Tanzimat’tan beridir adet haline geldi. Aslında, kanun koyucunun her şeyi bilmediği, bazen ne istediğini de bilmediği, hatta Türkçeyi de çok iyi bilmediği Hirş’ten kanun koyucunun kendisine kadar herkes tarafından biliniyordu¹¹. Fakat hukuk bir sabite dayanmayı gerekli kıldığı gibi şehir efsaneleri de bilinir ama söylenmez. Nitekim, kanun koyucuyu açıkça eleştirmek yerine “*kanun koyucu şunu istemiştir, bunu istememiştir*” şeklinde birbirinin zıddı görüşlere kanun koyucuyu şahit tutmak uygulamada ve öğretilerde yaygın bir yaklaşımdır¹².

Sümerlilerden beri suyun akışı da hızlandı. Sanayi Devrimi’nin yol açtığı kanunlaştırma (*regulation*) yüzyıllara yayılmışken, 1970’lerin sonunda yükselen neo liberalizmin yol açtığı kuralsızlaştırma (*deregulation*) 2000’lerde yükselen küreleşmenin yol açtığı “*reregulation*” ile sonuçlandı¹³. Yasamanın yaptığı

bulduklarından böyle bir test yapmazlar. Burada da yalnızca somut bir örnek üzerinden bu şehir efsanesi sorgulanacaktır.

¹⁰ Geniş bilgi için Mustafa Erdoğan, ‘Hikmet-i Hükümet’ten Hukuk Devletine Yol Var mı?’, (2000) 4 (13) Doğu Batı 45, 45-58.

¹¹ Örneğin, 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun neden kötü bir kanun olduğu gerek Hirş gerekse 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun gerekçesinde; yanlış tercüme, terimlerdeki ahenksizlik, farklı kaynaklardan alınmış çelişkili hükümler ve ihtiyaçlara cevap verememekle açıklanıyordu. Hirsch (n 7) 64 vd.; Halid Kemal Elbir, Gerekçeli Notlu Sistematik Türk Ticaret Kanunu ile Tatbikat Kanunu (İsmail Akgün Matbaası 1956) 3-7.

¹² Aşağıda vekalet ücretleri bahsinde örnekleri görülecektir.

¹³ Geniş bilgi için Michel Ghertman, ‘Regulation, Deregulation Reregulation: Institutional Perspectives’ iç Claude Ménard (ed), The Puzzle of Regulation,

düzenlemeler ile yürütmenin yaptığı düzenlemeler birbirine karıştı. Günümüzde, bankalar, sigortacılar ve diğer büyük şirketlerin mevzuat takibi için uyum (*compliance*) adı verilen özel birimleri bulunuyor. Tabiatıyla, giderek karmaşıklaşan sistemin saat gibi işleyebilmesi için de hukukun üstünlüğü ve liyakat büyük önem taşıyor¹⁴.

Türkiye hukukun üstünlüğü ve kuvvetler ayrılığı alanında eskiden de çok parlak değildi. Fakat 1982 Anayasası yürütme erkini gereğinden çok güçlendirdi¹⁵. Güçlü liderler iş başına geldiklerinde yasama ile yürütme adeta birleşirken yargı bağımsızlığı da hiçbir zaman tesis edilemedi. Türkiye “*deregulation*” dönemine ekonomik kriz, 12 Eylül Darbesi ve güçlü bir liderle girdi. Serbest piyasa ekonomisine tam yol geçilirken, bakanların boş kağıda imza attıkları “*kanun hükmünde kararname*” uygulaması gelişti. KHK ile kanunlar değiştirildi. Türkiye “*reregulation*” dönemine ekonomik kriz, 28 Şubat Müdahalesi ve güçlü bir liderle girdi. Başta küreselleşme ve Avrupa Birliği hedefinde gaza basılırken, SPK, TMSF, BDDK gibi özerk kurumlar kendilerine kanun koyucu rolünü biçti. Yönetmelik gibi hazırlanan özel kanunlarla temel kanunlar işlevsiz hale getirildi. 2010 Anayasa değişikliği ile beraber “*torba kanun*” uygulaması gelişti. Adeta taraftar gibi kabul ya da red oyu verilen metinlerle bir gecede onlarca kanun değiştirildi¹⁶. Ardından, küreselleşme rüzgarı poyraza döndü. Türkiye’de ise 15

Deregulation and Reregulation (Edward Elgar 2010) 351 vd.

¹⁴ Türkiye’nin Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 2013’te (99 ülke arasında) 54. sırada iken 2023’te (142 ülke arasında) 117. sıraya gerilediği görülmektedir. Mark David Agrast, Juan Carlos Botero, Joel Martinez, Alejandro Ponce, Christine S. Pratt, The ‘World Justice Project - Rule of Law Index 2012-2013’ < <http://www.worldjusticeproject.org/our-work/publications/rule-law-index-reports/wjp-rule-law-index-2012-2013-report> > Son Erişim Tarihi: 28.05.2024.

¹⁵ Bu dönemde parti liderini delegeler seçer, delegeleri de liderler belirler, böylece hiçbir lider değiştirilemezdi. Milletvekili listelerini liderler belirler, hiçbir milletvekili grup kararına aykırı bir kabul ya da red oyu veremezdi.

¹⁶ Bu dönemde hiçbir zaman maddeler üzerinde konuşulmayıp daima gündem dışı tartışmalar yapıldığından kanun koyucunun amacını tespit için TBMM Tutanak Dergisi okumak artık “*abesle iştigal*” haline geldi, bazen de trajikomik olaylar yaşandı. “AK

Temmuz Darbe Girişimi ile başlayan “OHAL KHK’ları” dönemi “Türk Tipi Başkanlık” ile sonuçlandı. Görüldüğü üzere, 1980’den beridir Türkiye’de kanunlar eskisi gibi yapılmıyor. Kanun koyucunun milletvekilleri mi yürütme mi yoksa yürütme içindeki birkaç kişi mi olduğu giderek belirsizleşirken, her konuda sürekli reformlar yapıldığı, daha bir öncekinin mürekkebi kurumadan yenisinin yapıldığı görülüyor. Kısacası, “kanun koyucu abesle iştigal etmez” sözü artık eski ağırlığını taşımıyor.

B. ÖZEL OLARAK: SİGORTACILIK DÜZENLEMELERİ

Sigortacılık, yukarıda açıklanan tablonun dışında değildir. Burada da sürekli kurallar koyan güçlü bir idare (öncesinde Hazine Müsteşarlığı iken halen SEDDK) vardır. Yönetmelik, tebliğ gibi düzenlemeler yapmak ve gerekli kanun değişiklikleri hakkında çalışmalar yapmak idarenin en tabii görevidir. Çünkü idare, sigortacılığın ihtiyaçlarını ve sorunlarını herkesten iyi bilmekle görevlidir. Fakat yasamayı ve yargıyı hafife almak, kanunlara aykırı yönetmelikler yapmak, bunlar iptal edilince aynı hükümleri torba kanunlara koymak suretiyle mahkemelerle inatlaşmak idarenin görevleri ve yetkileri arasında değildir. Bu çalışmanın konusu yalnızca iki örneği etraflıca incelemektir. Fakat temel sorunlardan birine yer verilmeden bu inceleme eksik kalır. Bu sorun; idarenin tazminat hesaplarına karışmasıdır. Daha açık ifade etmek gerekirse; hasar dosyalarında orijinal parça bedelleriyle mi yoksa eşdeğer veya çıkma parça bedelleriyle ve anlaşmalı servis ve tedarik iskontosuyla mı hesaplama yapılacağı, değer kaybı dosyalarında rayiç değer esasına göre mi yoksa Genel Şartlar’daki cetvele göre mi hesaplama yapılacağı, maluliyet ve destekten yoksun kalma dosyalarında progresif rant yöntemiyle mi yoksa teknik faizle mi hesaplama

Partili milletvekilleri, kendi verdikleri tasarı maddesine muhalefetin “kabul” oyu verdiğini görünce, toplu olarak “red” oyu kullandı. (...) durumu fark eden AK Parti milletvekilleri itiraz etti ancak Meclis Başkanvekili Sadık Yakut maddenin reddedildiğini, yapacak bir şeyin olmadığını söyledi.” (Habertürk, 2013).

yapılacağıdır. Uygulamadaki temel tartışmalar bunlardır¹⁷. Talep sahipleri yerleşik Yargıtay uygulamasına göre tazminat istemekte, sigortacılar ise Genel Şartlar uyarınca tazminat hesabı yapmaktadır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda¹⁸ o günkü çağdaş düzenlemelerde olduğu gibi mağdurların daha etkili tazmin edilmesini temin için işleten hakkında tehlike sorumluluğu esası benimsenmiş, ödeme gücünü temin için de zorunlu sigorta ihdas edilerek sigortacıya karşı doğrudan dava hakkı tanınmıştır. Maddi ve manevi tazminatın belirlenmesi içinse Borçlar Kanunu'nun haksız fiil hükümlerine atıf yapılmıştır (KTK.90). Daha önceki (eski) 6085 sayılı KTK'da da zorunlu sorumluluk sigortası kabul ediliyor (m.51-56), tazminat hesabı içinse yine haksız fiil hükümlerine atıf yapılıyordu (m.50/4)¹⁹. Böylece, eski kanunun yürürlüğe girdiği 1953 yılından idarenin tazminat hesabına karışacağı 2015 yılına kadar 62 yıl boyunca trafik kazalarından doğan tazminat hesapları haksız fiil hükümlerine göre yapılmıştır. Haksız fiil ise Roma hukukundaki “*iniuria*” kaynaklıdır, “*civil law*” ülkelerinin tamamında da aynıdır.

İdarenin tazminat hesabına ilk karışması 2015 tarihli Genel Şartlar ile oldu²⁰. Ardından Genel Şartlar'da bazıları dar kapsamlı bazıları da geniş kapsamlı dört

¹⁷ Başvuru şartı, usulsüz maluliyet raporları gibi 2015 düzenlemelerinden sonra çıkan başka önemli tartışmalar hakkında Rauf Karasu, ‘Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri’, (2016) (26) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 49, 54 vd.; Vural Seven, ‘Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu’, (2018) İzmir Barosu Dergisi 95, 96 vd.; Vural Seven, ‘Mahkemeye-Tahkime Başvurulmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt İle İlişkisi’, (2022) 12 Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi 142, 143 vd.; Vural Seven, Trafik Kanunu'nun 94'üncü Maddesi Hakkında Vermiş Olduğu İptal Kararının Değerlendirilmesi' (2024) <<https://blog.lexpera.com.tr/anayasa-mahkemesinin-karayollari-trafik-kanununun-94un-c-u-maddesi-hakkinda-vermis-oldugu-iptal-kararininin-degerlendirilmesi/>> Son Erişim Tarihi: 12.05.2024.

¹⁸ RG: 18.10.1983 – 18195.

¹⁹ RG: 18.05.1953 – 6277.

²⁰ RG: 14.05.2015 – 29355.

değişiklik yapıldı²¹. Bu değişikliklerin bazıları sonradan isabetsiz bulunan hükümlerin değiştirilmesi niteliğinde iken bazıları da Danıştay'ın verdiği yürütmeyi durdurma ve iptal kararları nedeniyle yapıldı; ikinci gruptakilerin bazıları ise “yanlışta ısrar” niteliğindedir. Genel Şartlar, yetki gaspı ve emredici hükümlere aykırılık gibi gerekçelerle eleştirilere uğradı ve Danıştay'da pek çok iptal davasına konu oldu²². Bunun üzerine, iki “torba kanun” ile önce KTK.90²³ ardından SK.11'de²⁴ yapılan değişikliklerle yetki sakatlığı giderilmek istendi.

²¹ RG: 02.02.2016 – 29612, 02.08.2016 – 29789, 20.03.2020 – 31074, 04.12.2021 – 31679.

²² Söz konusu eleştiriler ve Danıştay kararları için örnek olarak bkz. Rayegan Kender, ‘Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi’, (2016) 8 (1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 8-46; Ülgen Aslan Düzgün, ‘Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları ile Getirilen Yenilikler ve Değişiklikler’, (2019) 7 (14) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 153, 153-193.; Esin Gürhan Eren, ‘Karayolları Trafik Kanununda 6704 Sayılı Kanun ile Getirilen Değişiklikler ve Hukuki Etkileri’ (2018) 92 (6) İstanbul Barosu Dergisi 156, 156-195.

²³ 14.04.2016 tarih ve 6704 sayılı bu kanunun adı; 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'dur (RG: 26.04.2016 – 29695). 3. madde ile KTK.90'a şu ilave yapıldı: “*MADDE 90- Zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamındaki tazminatlar bu Kanun ve bu Kanun çerçevesinde hazırlanan genel şartlarda öngörülen usul ve esaslara tabidir. Söz konusu tazminatlar ve manevi tazminata ilişkin olarak bu Kanun ve genel şartlarda düzenlenmeyen hususlar hakkında 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır.*” 4. madde ile KTK.92'ye şu istisna eklendi: “*(i) Bu Kanun çerçevesinde hazırlanan zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartları ve ekleri ile tanımlanan teminat içeriği dışında kalan talepler.*” Ayrıca, 5. madde ile KTK.97'de “başvuru şartı” hakkındaki şu değişiklik yapıldı: “*MADDE 97- Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.*”

²⁴ 18.01.2017 tarih ve 6770 sayılı bu kanunun adı; Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'dur (RG: 27.01.2017 – 29961). 32. Madde ile SK.11'e şu fıkra eklendi: “(6) Hasarın giderilmesine ve tazminatın ödenmesine yönelik olarak ilgili mevzuat çerçevesinde orijinale eşdeğerliği belgelendirilmiş parçaların kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili sigorta genel şartlarında belirlenir.”

Böylece, idare tazminat hesaplarının nasıl yapılacağı belirleme konusunda kanuni yetki kazandı. Fakat Danıştay 15. Dairesi, 2015 tarihli Genel Şartlar'ın bazı hükümleri hakkında önce yürütmeyi durdurma, ardından iptal kararı verdi²⁵. İdare ise kanundaki yetkiye dayanarak aynı minvalde başka düzenlemeler yaptı²⁶. Bunlar da barolar tarafından dava edildi, bu kez Danıştay 8. Dairesi tarafından yine yürütmeyi durdurma kararı verildi²⁷. Ayrıca, yaşanan karmaşadan rahatsızlık duyan ilk derece ve bölge adliye mahkemeleri KTK'daki değişiklikleri 2019 ve 2020 yıllarında Anayasa Mahkemesi'ne taşıdılar. AYM, tazminatların KTK ve TBK uyarınca hesaplanması gerektiği, idarenin yaptığı düzenlemelerin uygulamada karışıklığa, sigorta açığına ve mağdurların tazmin edilememesine yol açtığı gerekçesiyle 6704 sayılı Kanun ile KTK.90 ve 92'de yapılan değişiklikleri iptal etti²⁸. Böylece, idare yetkisini kaybettiğinden Genel Şartlar'daki tazminat hesabına ilişkin hükümler de kanuni dayanağını yitirdi. Fakat çok geçmeden, bu kez de 7327 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile KTK.90'a (iptal edilen hükümlerle paralel) üç bent eklendi²⁹. Tekrar yetki kazanan idare

²⁵ TBB tarafından açılan davada verilen YD kararı için Danıştay 15. Daire, E 2015/6014, 04.10.2016, Ankara Barosu tarafından açılan davada verilen YD kararı için Danıştay 15. Daire, E 2015/5277, 04.10.2016 iptal kararı için K 2018/6090, 27.06.2018.

²⁶ RG: 02.02.2016 – 29612, 02.08.2016 – 29789, 20.03.2020 – 31074.

²⁷ Örneğin 2020 tarihli değişiklik için Danıştay 8. Daire, E 2020/6493, 31.03.2021.

²⁸ Anayasa Mahkemesi, E 2019/40 K 2020/40, 17.7.2020. (RG: 09.10.2020 – 31269).

²⁹ RG: 19.06.2021 - 31516. “MADDE 18 – 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kanun” ibareleri “Kanunda” şeklinde değiştirilmiş, fıkra birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu tazminatlardan;

a) Değer kaybı tazminatı, aracın; piyasa değeri, kullanılmışlık düzeyi, hasara uğrayan parçaları ile hasar tutarı dikkate alınarak,

b) Destekten yoksun kalma tazminatı, ulusal doğum ve ölüm istatistikleri kullanılarak hazırlanan hayat tablosu ve zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında yüzde 2'yi geçmemek üzere belirlenen iskonto oranı esas alınarak hayat anüiteleri ile genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun olarak,

c) Sürekli sakatlık tazminatı, ulusal doğum ve ölüm istatistikleri kullanılarak hazırlanan hayat tablosu, zorunlu mali sorumluluk sigortası genel şartlarında yüzde 2'yi geçmemek üzere belirlenen iskonto oranı ve sürekli sakatlık oranı esas alınarak hayat anüiteleri ile

Genel Şartlar ile tekrar aynı minvalde düzenleme yaptı³⁰. Fakat 7327 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile KTK.90'da yapılan değişiklik de AYM tarafından iptal edildi³¹. Böylece, Genel Şartlar'daki hükümler bir kez daha kanuni dayanağını yitirdi.

Buraya kadarki açıklamalar idarenin tazminat hesabına karışmadaki ısrarının nasıl bir karmaşaya yol açtığını anlamak için yeterli değildir. Anayasa'nın 153/5, 6216 sayılı Kanun'un 66/2. maddeleri uyarınca AYM'nin verdiği iptal kararları geçmişe etkili değildir. Dolayısıyla, kanunların yürürlük tarihleri ile iptal kararlarının yürürlük tarihleri arasındaki hukuki durum tartışmalıdır. AYM'nin üst üste verdiği iki iptal kararı ve yerleşik Yargıtay uygulamasına itibar edildiğinde iptal kararlarının geçmişe etkili olmadığı itirazı yapılmaktadır. Yasama ve idarenin iptal edilen düzenlemeleri yeniden yapmak şeklindeki tutumuna itibar edildiğinde ise tam bir karmaşa çıkmaktadır. Birincisi, KTK değişiklikleri ile AYM iptal kararlarının yürürlük tarihleri karşılaştırılarak kaza tarihi itibarıyla idarenin düzenleme yapma yetkisi bulunup bulunmadığını tespit etmek gerekmektedir³². İkincisi, kaza tarihi, poliçe tarihi ve ilgili genel şartların yürürlük maddeleri karşılaştırılarak uyumsuzluğun hangi tarihteki genel şartlara tabi olduğunu tespit etmek gerekmektedir³³. Üçüncüsü, şayet idarenin düzenleme

genel kabul görmüş aktüerya kurallarına uygun olarak, hesaplanır."

"Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenir."

³⁰ RG: 04.12.2021 – 31679.

³¹ Anayasa Mahkemesi, E 2021/82 K 2022/167 , 29.12.2022. (RG: 14.02.2023 – 32104).

³² Bu tespit şöyledir: 18.10.1983 - 26.04.2016: Yetkisi yok. 26.04.2016 - 09.10.2020: Yetkisi var. 09.10.2020 - 19.06.2021: Yetkisi yok. 19.06.2021 - 14.02.2023: Yetkisi var. 14.02.2023 - Karar tarihi: Yetkisi yok.

³³ 2015 tarihli Genel Şartlar'da 2021 yılına kadar toplam beş değişiklik yapılmıştır. Fakat yürürlük maddeleri birbirinden farklı ve karmaşık şekilde kaleme alındığından, üstelik bazıları hakkında da yürütmeyi durdurma ve iptal kararları verildiğinden, bu tespit beş metinden birini seçmek kadar basit değildir. Örneğin, Genel Şartlar'da yapılan 20.03.2020 tarih ve 31074 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklikler 01.04.2020 tarihinde yürürlüğe girmiştir (m.10). Geçici Madde 1'de ise *"Bu maddenin yürürlük*

yetkisi var ve uygulanacak genel şartlar da belliyse, bir yürütmeyi durdurma veya iptal kararı bulunup bulunmadığını tespit etmek gerekmektedir³⁴. Böylece, basit bir trafik kazası adeta müşterek avarya hesabına dönmektedir. Bütün bu külfete katlanılarak doğru sonuca ulaşıldığında ise aynı durumdaki iki kişi için sırf birkaç gün arayla kaza yaptıkları için farklı tazminatlar hesaplanmaktadır. Dolayısıyla, ikinci yorumun usul ekonomisine de hukuk güvenliğine de uygun olmadığı açıktır. Fakat AYM'nin bütün bu kuralları ve sakıncaları bildiği halde her iki davadaki yürütmeyi durdurma taleplerini reddettiği de açıktır³⁵. STK uygulamasında ise bazen AYM iptal kararlarının eldeki davalara da

tarihinden önce akdedilmiş sözleşmelere sözleşmenin akdedilme tarihinde geçerli Genel Şartlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra akdedilen sözleşmelere ise bu Genel Şartlar uygulanır.” denilmiştir. Ayrıca, Genel Şartlar C.11'in bu tarihteki metninde *“Bu Genel Şartlar yürürlük tarihinden sonra akdedilmiş sözleşmelere uygulanır.”* denilmektedir. Genel Şartlar'daki 04.12.2021 tarih ve 31679 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklikler ise yayını tarihinde yürürlüğe girmiştir (m.18). Ayrıca, *“Bu Genel Şartlar yürürlük tarihinden sonra akdedilmiş sözleşmelere uygulanır.”* şeklindeki Genel Şartlar C.11'e *“Bu Genel Şartların yürürlük tarihinden sonra yapılan değişiklikler, söz konusu değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra akdedilen sözleşmelere uygulanır.”* hükmü eklenmiştir (m.13).

³⁴ YD ve iptal kararları kısmen verildiği, sağlıklı şekilde de yayınlanmadığı için güncel olmayan bir genel şart hükmü hakkında geriye doğru tespit yapabilmek çok güçtür. Örneğin, 2015 tarihli Genel Şartlar hakkında verilen yukarıdaki kararlar dışında sonraki tarihli değişiklikler için de Danıştay 15. Dairesi, E 2015/5029 K 2018/6097, 27.06.2018 sayılı iptal kararı, Danıştay 8. Dairesi, E 2020/5413, 26.01.2021 sayılı YD kararı, Danıştay 8. Dairesi, E 2020/6493, 31.03.2021 sayılı YD kararı, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, E 2022/471, 06.10.2022 sayılı YD kararı vardır.

³⁵ Mahkeme kararlarında söylenenler kadar söylenmeyenler de önemlidir. Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın söylemedikleri ile *“hukuka aykırılık ruhsatı”* verdiği örnekler pek çoktur. Öğretide yapılan karar incelemelerinde nedense ikincisi üzerinde durulmaz. Bu örnekte; üç mahkeme tarafından 2019 başında dosyalar gönderildiği halde (karara göre) 17.07.2020 tarihinde *“koşulları oluşmadığından”* YD taleplerinin reddine, dava konusu hükümlerin iptaline karar verilmiştir. Yürütmeyi durdurmanın en önemli koşulu açık hukuka aykırılıktır. AYM'nin bu talepleri öncelikle incelemek yerine neden esas hakkındaki karara kadar beklettiği, aynı tarihte iptal kararı verirken neden YD vermediğinin gerekçesi açıklanmamıştır. AYM'nin 2022 tarihli iptal kararında ise 2021 başında dava açıldığı halde 29.12.2022 tarihinde YD talebinin reddine, dava konusu hükümlerin iptaline karar verilmiştir. Burada 2020 tarihli iptal kararı karşısında AYM'nin işi çok daha kolayken, neden YD vermediğinin ve neden iptal için önceki dosyadan daha fazla düşündüğünün gerekçesi de açıklanmamıştır.

uygulanacağı, çoğunlukla da yürürlük tartışmasına girmeden AYM iptal kararları karşısında Genel Şartlar'ın kanuni dayanağının bulunmadığı gerekçesiyle yerleşik Yargıtay uygulaması doğrultusunda sonuca varıldığı görülmektedir⁽³⁶⁾.

Hukuk muhafazakarlık gerektirir. Uygulama böyle yerleşir, içtihatlar böyle kökleşir, öğreti böyle derinleşir. Bu da hukuk güvenliğini beraberinde getirir. Yerleşik hukuki kabullerin çok yavaş değişmesi bu işin tabiatı gereğidir. Nitekim, 2918 sayılı KTK yapılmadan önce de yapıldıktan sonra da sorumluluk ve sigorta hükümleri Yargıtay ve öğretinin önde gelen isimleri tarafından pek çok kez tartışılmıştır³⁷. Yargıtay içtihatları ve öğretideki görüşler yerleşik olduğunda, gerek ilk derece mahkemeleri ve bilirkişiler gerekse taraf vekilleri bunları iyi bilirler, gereksiz gecikmeler ve hak kayıpları yaşanmaz. Kurallar sık sık

³⁶ Bu konuda atf yapılan kararlar ise şöyledir: “Anayasaya aykırı bulunarak iptal edildiği bilinmesine rağmen idari işlemlerin Anayasaya aykırılığı saptanmış olan kurallara göre tesis edilmesinin Anayasanın üstünlüğü prensibine ve hukuk devleti ilkesine aykırı düşeceğini kabul etmek gerekir.” Danıştay 3. Dairesi, E 2011/4756 K 2013.3727, 27.09.2013. “Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kanun hükmünün iptal kararının yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış bulunan davalara konu işlemlerin hukuki dayanağı olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı açıktır.” Danıştay 3. Dairesi, tarih E 2011/4756 K 2013/3727, 27.09.2013 “Bir düzenleyici işlemin dayanağı olan yasa kuralının Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi halinde bu düzenleyici işlem bir idari davaya konu edilmemiş olsa bile iptal kararından etkilenir.” Danıştay 8. Dairesi, E 2007/2125 K, 2009/6646, 11.11.2009 “Anayasa Mahkemesi iptal kararlarının görülmekte olan bütün davalara uygulanmasının gerekmesine göre iptal edilen kanun hükmünün görülmekte olan davanın hukuki dayanağını oluşturması karşısında anılan iptal kararından sonra oluşan yeni duruma göre karar verilmesinin zorunlu olduğu dikkate alınmalıdır.” Yargıtay HGK, E 2005/9-118, K 2015/152, 16.03.2005; İsmet Demirağ, Sigorta Hukuku Uygulamasında Öne Çıkan Kararlar (Platon 2023) 85-118.

³⁷ Örneğin, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü ile Sigorta Hukuku Türk Derneği tarafından 25 – 28 Nisan 1973 tarihleri arasında düzenlenen Sigorta Hukuku Haftası'nda Ulaştırma Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni taslak 1969 ve 1971 tarihli konvansiyonlar, Avrupa hukukları ve Türk hukuku çerçevesinde tartışılmıştır. Bu programda tebliğ sunan hukukçular şöyledir: Prof. Dr. Ali Bozer, Kemal Özüm, İclal Asimgil, Prof. Dr. Faruk Erem, Prof. Dr. Ergun Özsunay, Hayri Başer, Prof. Dr. Kemal Tahir Gürsoy, Prof. Dr. Haluk Tandoğan, Prof. Dr. Zahit İmre, Dr. Mehmet Zeki Akın, Erdoğan Arıbal, Haşim Ekener, Prof. Dr. Rayegan Kender, İlhan Kutay, Prof. Dr. Kudret Ayiter, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Trafik Sigortası, V. Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, 25 – 28 Nisan 1973, (Sevinç Matbaası 1975).

değiştğinde ise tam tersi olur; hakimler, bilirkişiler ve taraf vekillerinin yeni kuralları öğrenmeleri ciddi bir külfet olduğu gibi gerek iyi bilmemeleri ve gerekse fikir ayrılıkları yüzünden çıkan tartışmalar iş yükünü artırır, gecikmelere ve hak kayıplarına yol açar, Yargıtay ve öğretideki görüşlerin yerleşmesi zaman alır ve bütün bu karmaşa hukuk güvenliğini bozar. Üstelik, haksız fiile tabi bütün tazminat hesapları aynı iken yalnızca trafik sigortası için farklılık yaratıldığında ve bu kurallar da sık sık değiştirildiğinde kimse bunları öğrenme külfetine girmek istemez. Nitekim, sigortacılar yararına yapılan bu düzenlemelerden son tahlilde sigortacıların zararlı çıktıkları da aşağıda görülecektir.

III. VEKALET ÜCRETLERİ

A. İLGİLİ MEVZUAT

SK.30'un ilk metninde vekalet ücretleri hakkında özel bir hüküm yoktu. HMK ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca çıkarılan AAÜT uyarınca vekalet ücretine hükmediliyordu. Bu konudaki ilk düzenleme 6327 sayılı “*torba kanunun*” 58. maddesi ile SK.30'a eklenen 17. fıkra ile yapıldı³⁸. “*Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekalet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekalet ücretinin beşte biridir.*” şeklindeki bu hükme neden ihtiyaç duyulduğu madde gerekçesinde şöyle açıklanmaktadır³⁹:

“*Diğer taraftan Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvurulmaktadır. Bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için, yargılama giderleri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabildiği dikkate alınarak maddede gerekli düzenleme yapılmıştır.*”

Görüldüğü üzere, hüküm muğlak kaleme alınmıştır. Aleyhine 1/5 vekalet ücreti

³⁸ RG: 29.06.2012 – 28338.

³⁹ Madde Gerekçesi, 2012, 13.

takdir edilecek tarafın talep sahibi mi sigortacı mı yoksa her iki taraf mı olduğu tartışmaya açıktır. Gerekçede ise ne yapıldığı ve neden yapıldığı açıklanmak yerine hükmün tekrar edildiği görülmektedir. Gerekçedeki tek yararlı bilgi STK'ya genellikle düşük meblağlar için başvuru yapıldığı, vekalet ücretlerinin uyuşmazlık değerine nazaran yargılama giderlerini yükselttiğidir. STK 2009 ortasında uyuşmazlık kabulüne başladığından gerekçe de ilk üç yıllık tecrübeye dayalıdır. Bunun doğru olup olmadığı ileride (Par.28) ele alınacaktır. Şimdilik, 6327 sayılı Kanun ile yapılan başka bir değişikliğin de STK tarafından uyuşmazlık çözümüne ilişkin verilen hizmetlere KDV istisnası tanınması olduğu (m.12), gerekçesinin de “*uyuşmazlıkların daha hızlı çözümünü yaygınlaştırmak*” şeklinde açıklandığı belirtilmelidir⁴⁰.

Hüküm bazı tartışmalar çıkarmış ise de gerek STK hakem kararları gerekse Yargıtay kararlarının çoğunluğunda “*talep sahibi lehine tam, sigortacı lehine 1/5*” şeklinde yorumlandı. Bunun üzerine, idare tarafından Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in⁴¹ 16. maddesine “*her iki taraf lehine 1/5*” şeklinde bir ilave yapıldı⁴².

Bu hüküm barolar tarafından tepkiyle karşılandı. Fakat Danıştay 10. Dairesi tarafından yürütmeyi durdurma talepleri ve davalar reddedildi, temyiz talepleri de İdari Dava Daireleri Genel Kurulu tarafından “*gerekçesiz*” şekilde reddedildi⁴³. Ayrıca, TBB tarafından 2016 ve 2017 asgari ücret tarifelerine 17/2.

⁴⁰ Madde Gerekçesi, 2012, 7.

⁴¹ RG: 17.08.2007 – 26616.

⁴² Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 6. maddesi ile 16. maddeye eklenen 13. fıkraya şöyledir: “*Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekalet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir.*” (RG: 19.01.2016 – 29598).

⁴³ Ankara Barosu tarafından açılan davada verilen YD red kararı için Danıştay 10. Dairesi, E 2016/735, 17.05.2016 İstanbul Barosu tarafından açılan davada verilen red kararı için Danıştay 10. Dairesi, E 2016/422 K 2020/3413, 01.10.2020. Temyiz üzerine verilen onama kararı için Danıştay İDDGK, E 2021/786 K 2022/579, 23.02.2022. Son karardaki

madde olarak talep sahibi lehine tam vekalet ücreti takdiri gerektiği yönünde STK yargılamasına özel hükümler konuldu⁴⁴. Fakat bu hükümler için de Adalet Bakanlığı tarafından açılan davalarda yürütmeyi durdurma ve iptal kararları verildi⁴⁵. İlginç şekilde, Danıştay 8. Dairesi tarafından verilen iptal kararında, SK.30/17’de talep sahibi lehine pozitif ayrımcılık yapıldığından bahisle Yönetmelik hükmünü göz ardı eden bir gerekçe yazılmıştır⁴⁶. Bununla beraber,

gerekçe “*Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir*” şeklindedir. Karara göre, baronun temyiz gerekçesi vekalet ücretlerini belirleme yetkisinin TBB’ye ait olduğu, Yönetmelik hükmünün fonksiyon gaspı ve normlar hiyerarşisine aykırı olduğu şeklindedir.

⁴⁴ 2016 AAÜT için RG: 21.12.2015 – 29569, 17/2. maddede yapılan değişiklik için RG: 30.11.2016 – 29904, 2017 AAÜT için RG: 02.01.2017 – 29936. Geniş bilgi için Şaban Kayıhan ve Mustafa Ünlütepe, ‘Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekalet Ücreti’, (2016) 6 (12) Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 109, 113-114.

⁴⁵ 2016 tarifesinde yapılan 30.11.2016 tarihli değişiklik hakkında hükmün muğlak olduğu gerekçesiyle verilen YD kararı için Danıştay 8. Dairesi, E 2016/15202, 11.04.2017; 2017 tarifesi hakkında verilen iptal kararı için Danıştay 8. Dairesi, E 2018/229 K 2022/2405, 05.04.2022.

(⁴⁶) “*2017 yılı Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin “Genel Hükümler” Bölümünde yer alan 17. maddesinin 2. fıkrasında yapılan değişiklik yönünden; Tarifenin “Tahkimde ve Sigorta Tahkim Komisyonunda ücret” başlıklı 17. maddesinin dava konusu 2. fıkrasında, “Sigorta Tahkim Komisyonları, vekalet ücretine hükmederken, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla Tarifenin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Tarifenin üçüncü kısmına göre nispi avukatlık ücretine hükmedilen durumlarda da talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine tarifeye göre hesaplanan nispi ücretin beşte birine hükmedilir. Ancak hesaplanan miktarın maktu ücretin altında kalması halinde maktu ücrete hükmedilir. Konusu para ile ölçülemeyen işlerde, Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücrete hükmedilir. Sigorta Tahkim Komisyonlarınca hükmedilen vekalet ücreti, kabul veya reddedilen miktarı geçemez.*” düzenlemesine yer verilmiştir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30. maddesinin 17. fıkrasında “Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekalet ücreti, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekalet ücretinin beşte biridir.” hükmü yer almaktadır. Anılan Kanun hükmü, vekalet ücreti ile ilgili özel bir düzenleme getirmekte olup, Kanun'un madde gerekçesinde, Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvurulmakta olduğu, bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için yargılama giderleri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabildiği dikkate alınarak maddede gerekli düzenleme

yazılan gerekçe 10. Daire ve İDDGK'dan farklı bir görüşün benimsendiği ve Yönetmelik hükmünün uygulanmayacağına kabulü için yeterli de değildir. Zira SK.30/17 ile talep sahibi lehine pozitif ayrımcılık yapıldığı kabulünün tabii sonucu talep sahibi lehine tam sigortacı lehine 1/5 ücret takdiri iken, 8. Daire talep sahibinin haklı çıkması halinde 1/5 oranının uygulanıp uygulanmayacağı ihtimalini cevapsız bırakmıştır. Bu nedenle, maktu vekalet ücretinin de 1/5 kuralına tabi olduğu hususu dışında, söz konusu kararın sorunun çözümüne bir katkısı yoktur. Müteakiben, TBB tarafından çıkarılan tarifelerde de 17/2. madde yoruma açık şekilde kaleme alınmıştır⁴⁷.

yapıldığı belirtilmiştir. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu çerçevesinde sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla getirilmiş alternatif bir çözüm yolu olan tahkim yoluna başvurulmasında, diğer bir ifade ile Sigorta Tahkim Komisyonunda takip edilen işlerde, talebi tamamen veya kısmen reddedilenlerin sigorta poliçesinden menfaat temin edenler, sigortalılar olduğu ve bu tür bir başvurunun sigorta şirketlerine karşı yapıldığı hususları ile 5684 sayılı Kanunun madde gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuran sigortalılar ve sigorta poliçesinden menfaat temin edenler lehine pozitif bir ayrımcılık yapılarak, talebin kısmen veya tamamen reddedilmesi halinde sigorta şirketleri lehine hükmedilecek vekalet ücretinin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekalet ücretinin beşte biri olacağı düzenlenmiştir.

Dava konusu düzenlemeye bakıldığında ise, 5684 sayılı Kanunun 30. maddesinin 17. fıkrasındaki amir hükümden farklı bir düzenleme getirilerek, talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine tarifeve göre hesaplanan nispi ücretin beşte birinin, maktu ücretin altında kalması halinde maktu ücrete hükmedileceği öngörülmüş, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunundaki beşte birlik orana uyulmamıştır. Öte yandan, konusu para ile ölçülemeyen işlerde, Tarifinin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücrete hükmedileceği öngörülerek, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunundaki beşte birlik oran hiç dikkate alınmamıştır. Bu durumda, 5684 sayılı Kanunun amacına aykırı bir düzenleme getiren, dava konusu Tarifinin “Genel Hükümler” Bölümünde yer alan 17. maddesinin 2. fıkrasında hukuka uyarlık görülmemektedir.” Danıştay 8. Dairesi, E 2018/229 K 2022/2405, 05.04.2022.

⁴⁷ 2024 AAÜT 17/2 şöyledir: “Sigorta Tahkim Komisyonları, vekalet ücretine hükmederken, bu Tarifinin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla bu Tarifinin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine bu Tarifeve göre hesaplanan ücretin beşte birine hükmedilir. Konusu para ile ölçülemeyen işlerde, bu Tarifinin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücrete hükmedilir. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine

B. ÖĞRETİDEKİ YORUMLAR

SK.30/17'nin ne anlama geldiği ve bu hükme neden ihtiyaç duyulduğu hakkındaki ilk yorum KABUKÇUOĞLU ÖZER'den gelmiştir. Yazarın görüşleri kanun koyucunun amacını tespit bakımından dikkate değerdir⁴⁸. Müteakiben, ÖZDAMAR da bu görüşe katılmıştır⁴⁹. KABUKÇUOĞLU ÖZER'e göre⁵⁰:

“Dolayısıyla maddedeki, talebi ret olunanlar ifadesi, hem sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanları hem de risk üstlenen kuruluş ve Güvence Hesabı'nu ifade eder. Zira tahkimde, uyuşmazlığın taraflarından her biri, hakemden kendi lehine hüküm kurulmasını ister. (...) Ayrıca, tahkim yargılamasının çekişmeli yargı olduğu da göz önünde bulundurulduğunda hakem, uyuşmazlık taraflarından birisinin talebini kabul ettiği oranda diğer tarafın talebini de ret etmiş demektir. Bu noktada, maddede geçen talebi ret edilen kavramı, sadece davacı konumundaki sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlara yönelik değildir. Diğer taraftan, kanaatimizce Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde belirlenen vekalet ücretinin beşte biri olarak hükmedilecek vekalet ücreti, avukatlık asgari ücret tabanı altına düşmemelidir.”

YEŞİLOVA ARAS/YEŞİLOVA ise yaygın kabul görececek bir aksi görüş yazmışlardır. KAYIHAN, KARASU, BUDAK, BAĞATUR/ÖGE, YAŞAR, DEKAK, BİLGİN/KÜÇÜK, TUNÇ, TAŞKALE de bu görüşe katılmışlardır⁵¹.

öngörülen maktu ücretin beşte birine hükmedilir. Sigorta Tahkim Komisyonlarınca hükmedilen vekalet ücreti, kabul veya reddedilen miktarı geçemez.” RG: 21.09.2023 – 32316.

⁴⁸ Yazarın o tarihte Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü bürokratu olduğu, 2010-2015 yıllarında STK üyeliğinde bulunduğu, ardından itiraz hakemi olduğu görülmektedir. (Faaliyet Raporu, 2010, s. 4); Faaliyet Raporu, 2015, 54; (Faaliyet Raporu, 2016, 56. Ayrıca, Türk Ticaret Kanunu ve Sigortacılık Kanunu hazırlık çalışmalarında yer aldığı, 17. fıkrayı bizzat kaleme aldığını çeşitli vesilelerle ifade ettiği de bilinmektedir.

⁴⁹ Mehmet Özdamar, ‘Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi’, (2013) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 17 (1) 831, 849.

⁵⁰ Fatma Dilek Kabukçuoğlu Özer, Sigortacılık Kanunu Şerhi (Oniki Levha 2012) 513.

⁵¹ Şaban Kayıhan ve Ömer Bağcı, Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri (6.Bası, Umuttepe

YEŞİLOVA ARAS/YEŞİLOVA'ya göre⁵²:

“Kanununun 30/17. maddesinde, özellikle ve doğal olarak sadece davacılar yönünden uygulanabilir, son derece ilginç bir hükme yer verilmiştir. (...) Böyle bir hükmün, yargılama giderleri içerisinde, yekûn olarak çoğu kez en büyük oranı teşkil eden avukatlık vekalet ücreti konusunda, açtıkları davayı kaybeden davacılar -sigorta ettiren ile sigortalılar ve hatta Hesaptan faydalanacak kişiler- lehine çok büyük bir imkân getirdiği ve Komisyona başvurmak bakımından ciddi bir cazibe yarattığı açıktır. Devlet mahkemelerine ve hatta olağan tahkim yoluna nazaran sigortacılık tahkimi lehindeki bu hüküm, davacı bakımından, davayı kaybetse de üstlenmek zorunda kalacağı/üzerinde bırakılacak yargılama giderlerinde büyük bir indirim yol açmaktadır.

Sanıldığına aksine bu hükmün her daim davalı olacak sigorta şirketleri için ve onların lehine de uygulanması mümkün değildir. Zira davalı sigorta şirketlerinin yargılama içerisinde, mahkemeden/hakemden hüküm altına alınmasını istediği bir talebi olamaz. Dava, davacının mahkemeden olan hukuki korunma talebidir. Karşılık dava açılmadığı sürece –ki bu durum, sigortacılık tahkiminde olası değildir- davalı ancak savunma halindedir ve savunması, usule yahut esasa ilişkin olabilir. Esasa yönelik savunma ise inkar yollu veya varsa kimi itiraz yahut

Yayımları 2022) 268; Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 119-121; Karasu (n 17) 66-67; Ali Cem Budak, ‘Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler’, (2016) 13 (1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 121, 129; Mehmet Çağrı Bağatur ve Hande Öge, Sorularla Sigorta Tahkim (Oniki Levha 2017) 53; Tuğçe Nimet Yaşar, ‘Sigorta Hukukunda Tahkim’, (2018) (36) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 211, 231; Mehmet Tuğberk Dekak, Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü (Yetkin 2019) 111; M. Tunç, ‘Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti’, Sigorta ve Şirketler Hukuku Sempozyumu 25-26 Kasım 2022 (Hacettepe Üniversitesi 2023), 170-174; Kemal Taşkale, ‘Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti’ (2022) < <https://blog.lexpera.com.tr/sigorta-tahkim-yargilamasinda-vekalet-ureti/>> Son Erişim Tarihi: 30.01.2024, 11-12.

⁵² Ecehan Yeşilova Aras ve Bilgehan Yeşilova, ‘Sigortacılık Tahkimi – Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırddedici Özellikleri (Sigortacılık Kanunu m. 30)’, (2013) 8 Yaşar Üniversitesi E-Dergisi 275, 351-352.

def'ilerin ileri sürülmesi şeklindedir. Bu esnada lafzen davalının davanın reddini istemesi, teknik ve bilinen anlamıyla davanın konusu olan; hukuki korunmanın içeriğini teşkil eden; müddeabihi oluşturan ve üzerinden bir yargulama gideri olarak avukatlık vekalet ücretinin hesap edileceği talep değildir. Bütün bu nedenlerle söz konusu hükmün amacına da uygun olarak sadece davacılar lehine uygulanması gerekecek olup davalı sigorta şirketlerinin de bu hükümden faydalanması beklenmemelidir.”

Diğer yazarlar yukarıdaki görüşü Yönetmelik'ten sonra savunmuşlardır. Gerek öğreti gerekse uygulamacılar tarafından ileri sürülen ilave gerekçeler ise vekalet ücretlerini belirleme yetkisinin TBB'ye ait olduğu, Yönetmelik ile kanuna aykırı düzenleme yapıldığı, dolayısıyla idarenin fonksiyon gaspı yaptığı, talep sahibi lehine tam sigortacı lehine 1/5 ücretin tahkimi teşvik için konulduğu ve aksi yorumun tahkimi zayıflatarak mahkemelerin tercih edilmesine yol açacağı şeklinde özetlenebilir⁵³. Danıştay'ın tartışmaya açık tutumuna rağmen Yönetmelik hükmünün nasıl göz ardı edilebileceği ise Yargıtay'ın 1996 tarihli içtihadı birleştirme kararına dayanılarak açıklanmaktadır⁵⁴. Kabul veya

⁵³ Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 119-121; Karasu (n 17) 66-67; Tunç (n 51) 170-174; Taşkale (n 51) 11-12.

⁵⁴ “Anayasa'da kanun çıkarma yetkisi yasama organına verilmiştir. Yasama organı Anayasa çerçevesinde konu ile sınırlı olmaksızın kanun çıkarabilir. Bir başka deyimle kanun, Yasama Organı tarafından yapılan bağımsız bir hukuksal düzenlemedir. Buna karşılık yönetmelik, kanunu açıklayan, kanunun uygulanmasını sağlayan ve kanunu tamamlayan bir idari tasarruftur. Yönetmelikle kanun arasında organik bağ mevcut olup, yönetmelik kanuna bağımlıdır. Bu sebeple öncelikle üstün norm olan kanunun, kanuna aykırı olmayan hallerde ise yönetmelik hükümlerinin uygulanması gerekir. Bir başka anlatımla; kanunla yönetmeliğin çatışması halinde üstün norm durumunda bulunan kanuna değer verilerek uyumsuzluğun çözümlenmesi zorunludur. Öğretide bazı hukukçular yönetmeliklerin kanuna aykırı olmasının adli yargıda incelenemeyeceği, bu gibi hallerde ilgili tarafa idari yargıya başvurarak yönetmeliğin iptalini sağlamak üzere önel verilmesi ve bunun bekletici sorun yapılması gerektiği konusunda görüş bildirmektedirler. Gerek Anayasa'da ve gerekse kanunlarımızda yönetmelikle kanunun çatışması halinde bunun bekletici sorun sayılması gerektiği hususunda bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca, adli yargı içinde ceza ve hukuk ayırımı yapılarak sonuca varılması da isabetli değildir. Yorum yaparken yargı yolunu bir bütün olarak kabul

reddedilen tutarın maktu ücretin altında kalması halinde de 1/5 kuralının uygulanacağı üzerinde ise önemli bir tartışma yoktur⁵⁵.

C. UYGULAMADAKİ YORUMLAR

STK'nın faaliyete başladığı 2009 yılından SK.30/17 hükmünün konulduğu 2012 yılına kadar verilen tahkim kararlarında AAÜT uyarınca nispi veya maktu vekalet ücreti takdirinde bir tartışma yoktu (Par.28). 2012 yılından Yönetmelik hükmünün konulduğu 2016 yılına kadar verilen tahkim kararlarında ise büyük çoğunlukla ikinci görüşün tercih edildiği, talep sahipleri lehine tam sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti takdir edildiği görülmektedir. 2016'dan sonra da aynı eğilim çoğunlukta olmakla beraber, farklı yöndeki Yargıtay kararları doğrultusunda farklı yönde kararlar da verilmiştir⁵⁶. Bunlardan temyiz yolu açık olanlar Yargıtay'a gitmiştir.

Yargıtay 11. HD. ve (kapatılan) 17. HD.'nin Yönetmelik'ten önceki kararlarında talep sahibi lehine tam, sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti takdir ediliyordu⁵⁷. Yönetmelik'ten sonra ise iki daire de her iki taraf lehine 1/5 vekalet ücreti görüşünü kabul etmiştir⁵⁸. Her iki dairenin aksi yöndeki bazı kararları nedeniyle

zorunludur. Yargıtay'ın süregelen uygulamalarında ayırım yapılmaksızın yönetmeliğin kanuna aykırı olması halinde, kanuna değer verilerek uyumsuzlukların çözümlenmesi ilkesi benimsenmiştir. Yönetmeliğin kanuna bağımlı olması açıklanan şekilde yorum ve uygulama yapılmasını gerektirmektedir.” Yargıtay İBGK, E 1993/5 K 1996/1, 22.03.1996. Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 119-121.

⁵⁵ Yalnızca Kabukçuoğlu/Özer 2012 yılında maktu tutar altında vekalet ücretine hükmedilemeyeceğini bir cümle ile savunmuş, fakat öğreti ve uygulama aksi görüşü benimsemiştir. Kabukçuoğlu ve Özer (n 50) 513; Özdamar (n 49) 894; Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 119-121; Karasu (n 17) 68.

⁵⁶ Geniş bilgi ve karar örnekleri için Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 115-118.

⁵⁷ Yargıtay 11. HD., E 2012.16507 K 2013/971, 13.05.2013. Yargıtay 11. HD., E. 2013/2396 K. 2013/9711 13.05.2013; Yargıtay 17. HD., E. 2014/2255 K. 2014/3620, 13.03.2014; Yargıtay 17. HD., E 2013/11349 K 2013/14120, 22.10.2013. Geniş bilgi için Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 119-121; Tunç (n 51) 158-164.

⁵⁸ “6327 sayılı Kanunla Sigortacılık Kanunu'na eklenen 30/17. fıkrası uyarınca, talebi kısmen veya tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekalet ücretinin AAÜT'de belirlenen vekalet ücretinin 1/5'i olacağı öngörülmüştür. Madde hükmünde söz konusu

içtihadı birleştirme kararı istenmiş ise de 11. HD. ve 17. HD.'nin görüşleri alındıktan sonra Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu tarafından 30/10/2017 tarih ve 365 sayı ile söz konusu kararlar arasında devamlılık içeren bir uyumsuzluk olmadığı gerekçesiyle içtihatların birleştirilmesine gerek görülmemiştir⁵⁹. 17. HD.'nin işlerini devralan 4. HD.'nin yerleşik içtihadı da her iki taraf lehine 1/5 vekalet ücreti şeklindedir; aksine ücret takdir edilen kararlar istikrarlı şekilde bozulmakta veya düzeltilerek onanmaktadır⁶⁰.

olan talep, tahkim yargılamasında karşılıklı yer alan uyumsuzluk taraflarının talepleridir. Dolayısıyla maddedeki "talebi red olunanlar" ifadesi hem sigorta sözleşmesinde menfaat sağlayanları hem de risk üstlenen kuruluş ve güvence hesabını ifade eder. Zira, tahkimde uyumsuzluğun taraflarından her biri hakemden kendi lehine hüküm kurulmasını istemektedir. Diğer bir ifadeyle, sigorta sözleşmesiyle menfaat sağlayanlar kendi lehine ancak risk üstlenen kuruluş ve güvence hesabına hüküm kurulmasını talep ederken risk üstlenen kuruluş ve güvence hesabı da haksız olduğu iddiası ile karşı tarafın talebinin reddedilerek, kendi lehine hüküm kurulmasını talep eder. Ayrıca tahkim yargılamasının çekişmeli yargı olduğu göz önünde bulundurularak hakem, uyumsuzluk taraflarından birisinin talebini kabul ettiği oranda diğer tarafın talebini de reddetmiş demektir. Bu noktada maddede geçen reddedilen kavramı sadece davacı konumundaki sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlara yönelik değildir. Diğer taraftan AÜTT'de belirlenen vekalet ücretinin 1/5'i olması ve hükmedilecek vekalet ücretinin her iki yan bakımından göz önüne alınması gereken bir ücret olup, bu sebeple karşı yan lehine belirlenen avukatlık ücretinin 1/5'ine hükmedilmesi gerekirken, tamamına hükmedilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir" Yargıtay 11. HD., E 2016/64 K 2016/1453, 15.02.2016; ayrıca Yargıtay 11. HD., E 2016/1573 K 2016/7620, 29.09.2016. "19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin 13 üncü fıkrasına "(13) Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekalet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekalet ücretinin beşte biridir." hükmü eklenmiştir. Heyetçe verilen 12.02.2016 tarihli kararda davacı lehine hükmedilecek vekalet ücreti için Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 16/13 maddesi gereğince hesaplanan vekalet ücretinin 1/5'i oranında vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken tam nispi vekalet ücretine hükmedilmesi doğru görülmemiştir." Yargıtay 17. HD., E 2015/6820 K 2018/493, 01.02.2018; ayrıca Yargıtay 17. HD., E. 2016/10994 K.2018/4624, 07.05.2018. Geniş bilgi için Kayıhan ve Ünlütepe (n 44) 115-116; Tunç (n 51) 158-164; Halil Akkanat, Murat Atalı ve Vural Seven, Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi (Yetkin 2022) 769-773.

⁵⁹ Tunç (n 51) 164.

⁶⁰ Yargıtay 4. HD., E 2021/25078 K 2022/9641, 29.06.2022. Ayrıca Yargıtay 4. HD. E 2021/3539 K 2021/3260, 17.06.2021. Akkanat, Atalı ve Seven (n 58) 787-788.

4. HD.'nin içtihadının ardından STK uygulamasında “her iki taraf lehine 1/5 ücret” görüşü ağırlık kazanmıştır. Bilhassa maluliyet ve destekten yoksun kalma gibi daha yüksek değerli uyuşmazlıklarda tam nispi ücret takdir edilen hakem kararları görülebilmekle beraber, bunlar itiraz hakem heyetleri tarafından çoğunlukla 1/5 olarak düzeltilmektedir. Değer kaybı gibi düşük değerli uyuşmazlıklarda ise maktu tutarın altındaki kabul kararlarında talep sahibi lehine tam, red kararlarında ise sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti takdir edilmektedir⁶¹. 17. HD. ve 4. HD.'nin içtihatları da kısmen bu yöndedir⁶².

4. HD.'nin içtihadı belli olduğundan artık uygulamada birlik sağlanmış görünmektedir. Bununla beraber, 11. HD. kararlarına muhalefet şerhi koyan aksi görüşte üyeler de olduğu, dolayısıyla ileride tekrar içtihat uyuşmazlığı çıkabileceği de ifade edilmektedir⁶³. Nitekim, bu yönde bazı kararlar da

⁶¹ Örneğin; 30.000,00 TL değer kaybı istenmiş 10.000,00 TL'si kabul edilmiş ise talep sahibi lehine kabul edilen kısım için (1/5 uygulanmadan) 10.000,00 TL sigortacı lehine reddedilen kısım için (17.900,00 TL maktu yerine) 4.000,00 TL vekalet ücreti takdir edilmektedir. 20.000,00 TL'sinin kabul edilmesi halinde ise talep sahibi lehine 17.900,00 TL maktu sigortacı lehine 1/5 oranında 2.000,00 TL nispi vekalet ücreti takdir edilmektedir. Yerleşik uygulama bu şekildedir.

⁶² 1/5 oranındaki 1.198,50 TL vekalet ücretinin 3.400,00 TL maktu ücret (2020 AAÜT) şeklinde düzeltilerek onanması için Yargıtay 17. HD., E 2020/9994 K 2021/3296, 25.03.2021. Aynı yönde Yargıtay 17. HD., E 2021/4391 K 2021/3399, 05.04.2021. 1.576,28 TL vekalet ücretinin 2.725,00 TL maktu ücret (2019 AAÜT) şeklinde düzeltilerek onanması için Yargıtay 4. HD., E 2021/2714 K 2021/2311, 02.06.2021. Aynı yönde Yargıtay 4. HD., E 2021/3521 K 2021/4047, 01.07.2021. Akkanat, Atalı ve Seven (n 58) 789-796. Fakat bu kararlarda kabul edilen alacak tutarının maktu ücretin üzerinde olduğuna dikkat çekilmelidir.

⁶³ 11. HD. üyesi Mehmet Tunç'un 25.11.2022 tarihli sempozyumda yaptığı açıklamaya göre; aksi görüşteki üyeler, kanunun doğru yorumuna göre yalnızca sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti takdiri gerekiyorken Yönetmelik ile Avukatlık Kanunu ve Sigortacılık Kanunu hükümlerinin değiştirilmesinin “fonksiyon gaspı” olduğunu, kanuna açıkça aykırı ve yok hükmündeki Yönetmelik hükmünün uygulanamayacağını, “talebi reddedilen” ibaresi ile sigortacının kastedilmediğini düşünmektedir. Nitekim, bütün 11. HD. üyelerinin katıldıkları tartışma ve oylamada talep sahibi lehine tam nispi vekalet ücreti, sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti sonucuna varıldığı, bunun yeniden içtihat uyuşmazlığı çıkarabileceği, içtihadı birleştirmenin ise uzun zaman alabileceği, 4. HD. önündeki binlerce dosyada gecikmeler yaşanabileceği, dolayısıyla kanuni düzenleme yapılması gerektiği, ifade edilmiştir. Tunç (n 51) 170-174.

görülmektedir⁶⁴. Vekalet ücreti hakkındaki gelişmeler nedeniyle STK artık motorlu araç sigortaları dışındaki uyuşmazlıklarda avukatlar tarafından tercih edilmediği için sorun da 11. HD. önüne nadiren gitmektedir. 4. HD. içtihat değiştirmedikçe uygulamanın değişmeyeceği anlaşılmaktadır.

D. GÖRÜŞÜMÜZ: NEYE NİYET NEYE KISMET?

Biz “*talep sahibi lehine tam, sigortacı lehine 1/5 ücret*” görüşündeyiz. Bu kısımda aynı hukuki tartışmaları tekrar etmek ya da kanun koyucunun amacı hakkında spekülasyon yapmak yerine, kanun koyucunun ne amaçladığı somut bulgular üzerinden tespit edilecek, ardından elde edilen sonuçlar çerçevesinde kanun koyucu ve idarenin ne yapmak istediğini bilip bilmediği, yapılmak istenenler ile yapılanların tutarlı olup olmadıkları, vekalet ücreti hakkında yaratılan karmaşanın STK’nın etkililiği üzerinde hangi sonuçlara yol açtığı sorgulanacaktır.

1. Amaçlar

STK Hakem Karar Dergisi’nin ilk sayısı Mart 2010 tarihlidir. O tarihte davacıların ve bazen sigortacıların bile vekille temsil edilmedikleri görülmektedir⁶⁵. Nitekim, 2009 ve 2010 faaliyet raporlarında kayda değer bulunmayan bu rakamlara hiç yer verilmemiş, 2011 Faaliyet Raporu’nda ise vekaleten başvuru oranı gerçek kişilerde %15 tüzel kişilerde %19 (2010 içinse gerçek kişilerde %10 tüzel kişilerde %22) olarak verildikten sonra “*Komisyonla başvurunun diğer hak arama yollarına göre kolay ve ucuz olması nedeniyle vekil aracılığı ile yapılan başvuru oranının nispeten düşük olduğu görülmektedir.*”

⁶⁴ Tüpgaz zorunlu sorumluluk poliçesi kapsamındaki maluliyete ilişkin tam nispi vekalet ücreti yönündeki karar için Yargıtay 11. HD., E 2020/926 K 2021/3970, 22.04.2021. Akkanat, Atalı ve Seven (n 58) 779-780.

⁶⁵ Örneğin; STK K-2010/4, 13.01.2010 Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 15); K-2010/27, 08.02.2010 Hakem Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 19); K-2009/18, 29.12.2009 Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 23).

denilmiştir⁶⁶. 2012 yılında vekille temsil oranları gerçek kişilerde %17 tüzel kişilerde %20 olmakla henüz kayda değer bir artış görülmemişken⁶⁷, 6327 sayılı Kanun ile yapılan 1/5 düzenlemesi için yukarıdaki gerekçenin nereden bulunduğu ancak büyük bir öngörü ile açıklanabilir. Çünkü 2022’de vekille temsil oranları gerçek kişilerde %99 tüzel kişilerde ise %100’e çıkacaktır⁶⁸. Fakat aceleci olmadan, yapılan düzenlemenin izlerini Hakem Karar Dergisi, STK faaliyet raporları ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi’nde sürmekte yarar vardır.

2010 AAÜT’nin 16. maddesi “*Hakem önünde yapılan her türlü hukuki yardımlarda da bu Tarife hükümleri uygulanır.*” şeklindeydi. Maktu ücret ise asliye hukuk mahkemelerinde 1.000,00 TL, sulh hukuk mahkemelerinde 500,00 TL idi⁶⁹. 2011 Tarifesi’nde maktu ücretler 1.100,00 TL ve 550,00 TL⁷⁰, 2012 Tarifesi’nde 1.200,00- TL ve 600,00- TL şeklindeydi⁷¹. 2010 ve 2011 tarifelerine göre dava değerine bakılmaksızın maktu tutarın altında ücret takdir edilemiyor (m.12), 2012 Tarifesi’ne göre 3.333,33 TL’ye kadar olan davalarda asıl alacağı geçmemek kaydıyla maktu tutarın altında ücret takdir edilemiyordu (m.12). 2010-2012 yılları arasında verilen hakem kararlarında nispi ücret ve genellikle sulh hukuk mahkemelerine ait maktu ücretlerin takdir edildiği görülmektedir⁷².

⁶⁶ Faaliyet Raporu, 2011, 27, 48.

⁶⁷ Faaliyet Raporu, 2012, 30.

⁶⁸ 2022 Faaliyet Raporu, 2022, 30.

⁶⁹ RG: 24.12.2009 – 27442.

⁷⁰ RG: 03.12.2010 – 27774.

⁷¹ RG: 21.12.2011 – 28149.

⁷² Örneğin; 5.900,00- TL tazminat için 708,00- TL nispi vekalet ücreti için K-2010/279, 22.07.2010 Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 26); 1.364,54- TL tazminat kabul edilmiş iken reddedilen kısım üzerinden sigortacı lehine hükmedilen 1.528,00- TL nispi vekalet ücreti için K-2010/393, 08.09.2010 sayılı Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 31); tamamen reddedilen talep için sigortacı lehine hükmedilen 1.662,00- TL nispi vekalet ücreti için K-2010/276, 21.07.2010 Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 35); kabul edilen 1.453,94- TL tazminat için 500,00- TL maktu vekalet ücreti için K-2010/341, 18.08.2010 Hakem Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 48). Sonraki yıllara ait kararlar da genellikle aynıdır. Buna karşılık, reddedilen 25.000,00- TL tazminat talebi için sigortacı lehine hükmedilen 1.100,00- TL maktu ücret

Yüksek bedelli uyuşmazlıklarda ise yüksek nispi ücretler görülebilmektedir⁷³. Buna göre, ilk üç yılda 10.000,00 TL'ye kadar olan kabul ve red kararlarında vekalet ücretleri şöyledir:

Tablo 1. 2010 – 2012 Yıllarına Ait Vekalet Ücretleri

YILLAR	KABUL/RED TUTARI						
	500 TL	1.000 TL	2.000 TL	3.000 TL	4.000 TL	5.000 TL	10.000 TL
2010	500 TL	500 TL	500 TL	500 TL	500 TL	600 TL	1.200 TL
2011	550 TL	550 TL	550 TL	550 TL	550 TL	600 TL	1.200 TL
2012	500 TL	600 TL	600 TL	600 TL	600 TL	600 TL	1.200 TL

Kanun koyucunun yüksek vekalet ücretlerinden talepte bulunanları mı sigortacıları mı yoksa her iki tarafı mı korumak istediği tartışmaya açıktır. Nitekim, tartışılmıştır. Kuşkusuz, kanun koyucu ne yapmak istediğini açıkça ifade etseydi bu kadar çok spekülasyon yapılmazdı. 5.000,00 TL altındaki uyuşmazlık oranları 2009'da %46 (19), 2010'da %61 (697), 2011'de %59 (1.096), 2012'de %52 (1.225) şeklinde, bu tutardaki uyuşmazlıklar için başvuru ücreti ise 30,00 - 35,00 TL idi⁷⁴. Dolayısıyla, vekil ile temsil oranı giderek artarken toplam yargılama giderinin 15 katı tutarındaki maktu vekalet ücretleri dikkat çekmiş olmalıdır. Nitekim, düşük değerli uyuşmazlıklarda vekalet

(asliye hukuk mahkemesi tarafesi) için K-2011/542, 30.06.2011 sayılı Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 5).

⁷³ Örneğin; 165.282,00- TL tazminata 13.616,96- TL nispi vekalet ücreti ve reddedilen kısma 3.906,37- TL nispi vekalet ücreti için K.2010/520, 28.10.2010 sayılı Hakem Heyeti Kararı (STK Hakem Karar Dergisi, 20).

⁷⁴ Faaliyet Raporu, 2009, 14; Faaliyet Raporu, 2010, 11; Faaliyet Raporu, 2011, 37; Faaliyet Raporu, 2012, 25. Geniş bilgi için ileride Tablo 7.

ücretlerinin yüksek bulunduğu değişiklik gerekçesinde açıkça ifade edildiği gibi⁷⁵, tahkimin düşük masrafı bir çözüm yolu olmasına da önem verilmektedir. Bu bulgular ile KABUKÇUOĞLU ÖZER'in açıklamaları birlikte değerlendirildiğinde; *“kanun koyucunun her iki taraf için de vekalet ücretlerini 1/5'e düşürmek istediği, zira tahkimin düşük masraflı bir uyuşmazlık çözüm yolu olması amacını güttüğü, bu sayede mahkemelere giden uyuşmazlıkları tahkime çekebileceğini düşündüğü”*, anlaşılmaktadır.

Tabiatıyla, yukarıdaki amaçların ne kadarını kanun koyucunun düşündüğü ne kadarını idarenin onun adına düşündüğü tartışılabileceği gibi idarenin bu amaçları nasıl yorumladığı da önem taşır. Bu ilave amaçlar ve yorumlar; *“tahkim masraflarını düşük tutmak, sigortacıların uyuşmazlık çözüm masraflarını düşük tutmak, vekalet ücretlerini yüksek bulmak ve STK'yu düşük değerli uyuşmazlıklarla sınırlamak”* şeklinde özetlenebilir. Nitekim, başvuru ücretlerinin yıllarca sabit tutulup çok küçük artışlar yapılması bunun göstergesidir. Bilerek böyle yapıldığı STK faaliyet raporlarında açıkça ifade edilmektedir⁷⁶ Ayrıca, SK.30/17'de yapılan 2012 tarihli kanuni düzenlemenin ardından yerleşen *“talep sahibi lehine tam, sigortacı lehine 1/5 ücret”* şeklindeki STK ve Yargıtay uygulamasının idare tarafından beğenilmeyip *“her iki taraf lehine 1/5”* yönündeki Yönetmelik, m.16/13'ün yapıldığı görülmektedir. Fakat idarenin her şeyin en doğrusunu bildiği şeklindeki yasama ve yargı erklerini hafife alan tutumuna rağmen ciddi bir kafa karışıklığı yaşadığı anlaşıldığından, bu sayılanlardan hangisinin amaç hangisinin sonuç olduğu karmaşıktır. Değişik şekillerde pek çok kez kamuoyuna yansıyan bu karmaşık görüşler, SEDDK Başkanı tarafından 2023 yılında şöyle özetlenmiştir⁷⁷:

⁷⁵ Madde Gerekeçesi, 2012, 13.

⁷⁶ Faaliyet Raporu, 2011, 28.

⁷⁷ SEDDK Başkanı Eroğlu'ndan Sert Eleştirisi: Tahkim Rant Kapısı Haline Geldi, 2023. Açıklamanın diğer kısmı için aşağıda Dipnot 88.

“SEDDK Başkanı Mehmet Akif Eroğlu, sigortalı ile sigorta şirketi arasındaki uyuşmazlıkların çözümü için kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu'nun alternatif yargı sistemi olarak amacının dışına çıktığını, ciddi rant kapısı haline geldiğini açıkladı.

Eroğlu, Tahkim Komisyonu'na gelen değer kaybı tazminatı dosyalarının her geçen gün arttığını ve Komisyon'daki maliyetlerin sigorta sistemi üzerinde ciddi yük oluşturduğunu ifade ederek, hakem ücreti, bilirkişi ücreti, avukatlık vekalet ücreti, icra masrafları ile ortalama birim maliyetin 5 lira iken 10 liralara çıktığını kaydetti.

Maliyetlerin büyük kısmının da aracılık maliyetlerinden kaynaklandığını vurgulayan Eroğlu, “Tahkim sigortalıyı haklı bulmuş, sigorta şirketi de ödemeyi yapacak, avukat ödemeyi beklemeden icraya koyuyor ki, oradan da ayrı bir para alsın. (...) Neymiş; tahkim sistemine başvuruyu özendiririm, vatandaşın başvurusunu kolaylaştıralım. İlk kurulduğunda belki teşvik için kurgulanmış ama şimdi, tahkime gelen dosya sayısı 500 bini geçti ve trafik sigortasında, sigorta şirketleri üzerinde ciddi maliyet oluşturuyor. Ayrıca tahkime gelen dosyaların yüzde 80'ini sigorta şirketleri kaybediyor” dedi.

Eroğlu, tahkimde yapılacak düzenlemeye Barolar Birliği'nin, vatandaşın başvuru hakkı zorlaştırıyor gerekçesi ile itiraz ettiğini de belirterek, sözlerini şöyle sürdürdü: “Niye itiraz ediyorlar? Şu anda Tahkim Komisyonu'nda en çok dosya alan 20 tane avukatlık bürosu var. Bu 20 tane avukatlık bürosu 116 bin dosyaya bakıyor.

Tahkim sisteminde değişiklik yapılmasına yönetmeliğin Meclis'e gönderildiğine, ancak önceliklerin değişmesi nedeniyle beklediğine ve seçim sonrasında çıkacağını ümit ettiklerine değinen Eroğlu, “Yapacağımız değişikliklerle 800 milyon lira avantaj sağlayacağız. (...)” dedi.”

2. Sonuçlar

STK'nın "*etkililiğini*" sağlamakla görevli SEDDK Başkanı tarafından da ifade edildiği üzere tahkimin adeta bir sorun yumağı haline geldiği görülmektedir. Bu yüzden, sebepler ve sonuçlar arasındaki bütün kabloları sökmek gerekir. Doğru yere bağlanması gereken ilk kablo zihniyettir. Avukatlar, bürokratlar ve hakimler tarafından sık sık küçümsenirler. Adaletin kurucu unsuru oldukları göz ardı edilerek önemsiz görülürler. Fakat avukatların fonksiyonu üstlendikleri davalarda esas hakkındaki iddia ve savunmayı belirlemekle sınırlı değildir. Yetkili mahkemenin ve hukukun seçilmesi, para ve kurun seçilmesi, alacak davası ya da itirazın iptali/kaldırılması, haciz ya da rehnin paraya çevrilmesi gibi kullanılacak dava ve takip yolunun seçilmesi, arabuluculuk, tahkim, sulh gibi uyuşmazlık çözüm yolunun seçilmesi gibi gerek hukuki gerekse ekonomik konularda kontrol sahibidirler. Avukatların tercih etmediği bir tahkim sisteminin başarılı olma şansı yoktur. Nitekim, STK'nın ilk yılları bu yüzden hummalı bir tanıtım faaliyeti ile geçmiştir⁷⁸. Avukatlık, felsefecilerin şan şöhret için yaptıkları binlerce yıl önceki pratik bir kenara bırakılırsa, dünyanın her yerinde para için yapılan profesyonel bir iştir.

Avukatlık ücreti mülkiyet hakkına dahildir. Bütün temel haklar gibi ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir (AY.35/2). Sigortacı lehine hükmedilecek avukatlık ücretinin 1/5 ile sınırlanmasında kamu yararı bulunduğu kabul edilebilir. Zira karşı vekalet ücreti kural olarak avukata ait olmakla beraber (AvK.164/5), taraf lehine hükmedildiğinden iç ilişkide aksi kararlaştırılabilir. Sigorta şirketleri ise ya hizmet akdiyle çalışan maaşlı avukatlar ya da toplu dosya verilen avukatlık büroları tarafından temsil edildiklerinden aksini kararlaştırırlar. Bunda Anayasa'ya aykırılık olmadığı gibi, bu yolla tahkimi teşvikte yalnızca talep sahiplerinin değil sigortacıların da yararı vardır. Çünkü diğer yargılama giderlerinin düşüklüğü nedeniyle talepleri daha ucuza hallettikleri gibi, yıllarca

⁷⁸ (Faaliyet Raporu, 2009, s. 10); (Faaliyet Raporu, 2010, s. 19); (Faaliyet Raporu, 2011, s. 67).

süren yargılamaya nazaran maksimum 6 ayda halletmek suretiyle daha kolay bilanço tutarlar. Buna karşılık, talep sahibi lehine hükmedilecek vekalet ücretinin 1/5 ile sınırlanmasında durum tam tersidir. Çünkü avukatlar karşı vekalet ücretini de dikkate alarak iş üstlenirler. Dolayısıyla, ya 1/5 sınırlamasından dolayı talep sahibinden daha yüksek ücret isterler (ki, bu da hak aramayı zorlaştırır) ya da STK yerine mahkemeye gitmeyi tercih ederler. İlk ihtimal, ilk bakışta sigortacıların lehine gibi görünmekle beraber, bir tarafın lehine diğer tarafın aleyhine olan bir sonuçta kamu yararı bulunduğu kabul edilemeyeceği gibi borcunu ödemediği için dava edilen bir tarafın bu yolla kayırılmasında da kamu yararı yoktur. İkinci ihtimal ise ne talep sahiplerinin ne sigortacıların lehinedir. Bu nedenlerle, SK.30/17’de *“her iki taraf lehine 1/5”* ibaresi bulunsaydı bile AYM tarafından iptali gerekirdi.

Kanunda olmayan sınırlamanın idare tarafından yönetmelik ile konulması ise açık bir yetki gaspıdır. İdare bir yandan kanun koyucu gibi hareket etmiş, bir yandan kanun ile vekalet ücretlerini belirleme yetkisi verilen TBB’nin yetkisine müdahale etmiş, bir yandan da sigorta ve itiraz hakemleri ile Yargıtay 11. HD. ve 17. HD. tarafından yapılan yargısal yorumu ilga etmiştir. Benzer şekilde, öğreti ve Yargıtay uygulamasında onlarca yıldır kabul gören tazminat hesaplamasını sigorta şirketleri lehine değiştirdiği, AYM ve Danıştay tarafından verilen iptal kararlarına rağmen bu tutumunda ısrar ettiği de yukarıda açıklanmıştı (Par.12). Bu kibirli tutum, her şeyin en doğrusunu bildiği şeklindeki vehim, vahim sonuçlara yol açmıştır.

Avukatlar, pratik zekalı ve pragmatik insanlardır. 1/5 sınırlaması gibi bir kurala karşı (aşlında kolayca tahmin edilebilecek) iki basit çözüm geliştirirler. Birincisi, tahkim yerine mahkemeye gitmektir. Nitekim öyle yaptıkları, SK.30 gerekçesinde *“sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümü amacıyla”* kurulduğu belirtilen STK’nın adeta bir *“trafik komisyonu”* haline

geldiği görülmektedir⁷⁹. Bunun tablosu şöyledir:

Tablo 2. 2009 – 2022 Yıllarına Ait (Branşa Göre) STK Dosya Sayıları ve Yüzelik Dağılımı

	TOPLAM DOSYA	TRAFİK		KASKO		İHTİYARİ MM	
		SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE
2009	137	55	40,15	53	38,69	0	0,00
2010	1.133	446	39,36	350	30,89	0	0,00
2011	1.857	821	44,21	533	28,70	0	0,00
2012	2.353	902	38,33	798	33,91	1	0,04
2013	4.322	2.103	48,66	2.153	49,81	0	0,00
2014	10.692	8.137	76,10	1.355	12,67	4	0,04
2015	26.039	23.421	89,95	1.293	4,97	8	0,03
2016	42.029	39.707	94,48	1.207	2,87	30	0,07
2017	88.456	80.503	91,01	2.280	2,58	73	0,08
2018	106.812	98.613	92,32	5.354	5,01	542	0,51
2019	120.804	104.649	86,63	7.881	6,52	5.130	4,25
2020	128.878	115.704	89,78	8.777	6,81	1.978	1,53
2021	294.472	279.409	94,88	9.928	3,37	2.189	0,74

⁷⁹ Faaliyet raporlarında verilen dosya sayılarına göre; 2009 yılında konut %5, yangın %4, sel %2, makine kırılması %2, diğer %4 (Faaliyet Raporu, 2009, s. 11); 2010 yılında yangın %11, hırsızlık %3, makine kırılması %2, mesleki sorumluluk %2, diğer %8 (Faaliyet Raporu, 2010, s. 13); 2011 yılında yangın %8,19, işsizlik %4,42, makine kırılması %1,45, hırsızlık %2,15, mesleki sorumluluk %1,40 (Faaliyet Raporu, 2011, s. 33-34); 2012 yılında yangın %9,18, makine kırılması %2,76, kredi %1,78, hırsızlık %1,74, elektronik cihaz %1,23, mesleki sorumluluk %1,06, nakliyat 0,93 (Faaliyet Raporu, 2012, s. 23); 2013 yılında yangın %6,94, kredi %2,15, hırsızlık %1,55, makine kırılması %1,25, işsizlik %1,04 (Faaliyet Raporu, 2013, s. 21); 2014 yılında yangın 2,59, kredi 1,33 (Faaliyet Raporu, 2014, s. 21); 2015 yılında yangın %1,11 (Faaliyet Raporu, 2015, s. 22); 2016 yılında ise trafik ve kasko dışındaki bütün branşlardaki toplam dosya sayısı %1'in altındadır. (Faaliyet Raporu, 2016, s. 22).

2022	501.032	476.556	95,11	18.980	3,79	2.572	0,51
------	---------	---------	-------	--------	------	-------	------

STK'nın nasıl düşük değerli uyuşmazlıkların çözüm mercii haline geldiğinin tablosu da aşağıdaki gibidir. 2009'da 3.248,86 USD değerinde olan 5.000,00 TL'nin 2016'da 1.693,82 USD, 2022'de 371,29 USD, 2024'te 167,98 USD değerine düştüğü dikkate alınır, tablonun anlamı daha iyi anlaşılır⁸⁰.

Tablo 3. 2009 – 2022 Yıllarına Ait (Dava Değerine Göre) STK Dosya Sayıları ve Yüzdeler Dağılımı

	0-5.000 TL		5.000-15.000 TL		15.000-40.000 TL		40.000 TL +	
	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE
2009	19	13,87	11	8,03	7	5,11	4	2,92
2010	697	61,52	229	20,21	131	11,56	76	6,71
2011	1.096	59,02	447	24,07	193	10,39	121	6,52
2012	1.225	52,06	528	22,44	354	15,04	246	10,45
2013	2.096	48,50	936	21,66	591	13,67	699	16,17
2014	6.573	61,48	1.086	10,16	926	8,66	2.107	19,71
2015	17.241	66,21	5.221	20,05	1.588	6,10	1.989	7,64
2016	30.972	73,69	5.698	13,56	2.390	5,69	2.969	7,06
2017	64.964	73,44	4.370	4,94	5.411	6,12	9.711	10,98
2018	80.685	75,54	13.705	12,83	6.539	6,12	5.883	5,51
2019	82.253	68,09	19.105	15,81	10.397	8,61	9.049	7,49
2020	89.616	69,54	22.468	17,43	9.475	7,35	7.319	5,68
2021	219.858	74,66	48.046	16,32	15.146	5,14	11.422	3,88

⁸⁰ Aşağıda görüleceği üzere, 1/5 sınırlaması nedeniyle davaların bölünerek açılmasının da (hasar ve değer kaybı taleplerini ayrı dosyalarda ileri sürmek gibi) bu tabloda payı vardır.

2022	385.965	77,03	83.000	16,57	21.803	4,35	10.264	2,05
------	---------	-------	--------	-------	--------	------	--------	------

2010 Faaliyet Raporu'nda yüksek değerli ticari sigortalarda STK'ya duyulan rağbetin memnuniyetle karşılandığı görülmektedir. “Öte yandan, makine kırılması, elektronik cihaz, mesleki sorumluluk, inşaat ve nakliyat sigortaları gibi daha kapsamlı teknik uzmanlık gerektiren branşlardaki uyumsuzlukların çözümü için de Komisyona azımsanamayacak sayıda başvuru yapılmış olması, Komisyonun bir ihtisas kurumu olarak da kabul görmeye başladığına yönelik bir gösterge olarak kabul edilebilir” denilmektedir⁸¹. 2010'da olmasa bile sonraki yıllarda bunun gerçekleştiği görülmektedir. STK itiraz hakem listesinde makine kırılmasından antrepo yangınına, CMR sigortasından tekne sigortasına, savaş sigortasından inşaat sigortasına kadar her branşta uzmanlıkları bulunan öğretim üyeleri ve Yargıtay üyeleri vardır. Fakat 1/5 sınırlaması karşısında hiçbir avukat yüksek değerli bir uyumsuzluğu STK'ya getirmez. Artık ticari sigortalar için STK yerine mahkemeler tercih edildiği gibi, maluliyet ve destekten yoksun kalma talepleri ile kasko poliçelerinden çıkan davalar için bile mahkemelere gidilmektedir.

Avukatların 1/5 sınırlaması karşısında bulacakları (yine kolayca tahmin edilebilecek) ikinci çözümse davaları bölmektir. Nitekim, öyle yapıldığı görülmektedir. Örneğin; 80.000,00 TL hasar 20.000,00 TL değer kaybı talebinin kabul edildiği bir dosyada 2023 tarifesine göre %16 oranında 16.000,00 TL vekalet ücreti takdiri gerekiyorken, 1/5 uygulandığında 3.200,00 TL ücret takdiri gerekir, ardından yerleşik STK uygulamasına göre 9.200,00 TL maktu tutara hükmedilirdi. Halbuki hasar için ayrı değer kaybı için ayrı dava açıldığında 2 X

⁸¹ Faaliyet Raporu, 2010, 8. Raporun aynı sayfasında yer alan şu cümle ise STK'nın kuruluş amacı hakkında kafa karışıklığı bulunduğunu göstermektedir: “Komisyon 2010 yılında, kuruluş amacına uygun olarak, düşük miktarda uyumsuzlukların mahkemelere taşınmadan basit ve hızlı bir şekilde çözümlenmesine hizmet etmiştir”.

9.200,00 TL maktu ücret alınabilir, hatta hasar talebi için kısmi dava açıldığında 3 X 9.200,00 TL vekalet ücreti alınabilirdi. STK uygulamasında hasar için ayrı değer kaybı için ayrı dava açılması adet haline geldiği gibi, dosyaların yaklaşık yarısının değer kaybına ilişkin olduğu bilinmektedir. Aynı uygulama sürekli iş göremezlik ile geçici iş göremezlik ve geçici bakıcı gideri talepleri için de söz konusudur. Görüldüğü üzere, idarenin haksız 1/5 ısrarı sigortacılara yüklenen karşı vekalet ücretlerini azaltmak yerine artırmıştır. Dosya sayısının iki katına çıkması nedeniyle iki kat fazla hakem ücreti, bilirkişi ücreti, başvuru ücreti gibi yargılama giderleri çıktığı dikkate alınır, bu ısrarın faturası daha iyi anlaşılır. Fakat idarenin bu tabloyu doğru okumak yerine hakem ücretlerini düşürmek, hakem sayısını artırmak ve başvuru ücretlerini sabit tutmak gibi yöntemlerle yanlış yanıyla düzeltmeye çalıştığı, her sorunu çözmek için daha büyük bir sorun çıkardığı görülmektedir.

2015'ten sonra STK'ya gelen dosya sayısının her yıl katlanarak artmasının tek nedeni avukatların dosyaları bölmeleri ya da araç/kaza sayısındaki artış değildir. Anayasa Mahkemesi ve Danıştay'ın iptal kararlarına rağmen idarenin yerleşik tazminat hesaplarını değiştirmesi, üst üste yapılan kanun ve genel şart değişiklikleri ile uygulamayı alt üst etmesi dava sayısındaki artışı açıklayan en önemli faktörlerden biridir. Dosya sayısının 500 bini aşması idarenin yüksek mahkeme kararlarına karşı çıkmasından kaynaklandığı gibi, sigortacıların açılan davaların %80'ini kaybetmesinin nedeni de aynıdır. Nitekim, son dönemde pek çok sigortacının Genel Şartlar'daki cetvel yerine yerleşik Yargıtay uygulaması doğrultusunda rayiç değer esasına göre değer kaybı ödemesi yaptığı görülmektedir. Yerleşik tazminat hesaplarının sigortacılar lehine değiştirilmesi doğru olmadığı gibi, bunun sigortacıların yararına değil zararına yol açtığı da artık sektör tarafından anlaşılmıştır.

Bir avukatlık bürosunun çok iş yapması ayıplanamayacağı gibi çok para kazanması da rantiyecilik olarak adlandırılmaz. Fakat idare tarafından yapılan

haklı eleştiriler de vardır. Avukatlık bürolarının çağrı merkezleri kurup kaza yapan insanları bezdirinceye kadar arayıp vekalet toplamaları ve/veya hasar satın almaları doğru değildir. Avukatlık ruhsatı olmayan eski sigortacıların hasar şirketi adı altında avukatlık yapmaları da doğru değildir. Bunlar, avukatlık, sigortacılık ve KVK mevzuatında idari ve cezai yaptırıma bağlanmış faaliyetlerdir. Barolar da bu faaliyetlerle mücadele etmektedir. Dolayısıyla, barolara antipatiyle bakmak yerine SEDDK, TBB ve KVKK iş birliği yapmalı, sigortacılar da gerekli idari ve cezai şikayetleri yapmalıdır. Yakınılan kişilerin kimlikleri belli mevzuat da açık olduğuna göre, yapılan mücadelede ya iş birliği eksikliği ya samimiyet eksikliği vardır⁸².

Son olarak, maktu vekalet ücretleri hakkındaki STK uygulamasını gözden geçirmek gerekir. 4. HD.'nin *"her iki taraf lehine 1/5"* içtihadından beri itiraz hakem heyetlerin büyük çoğunlukla bu içtihada uydukları yukarıda açıklanmıştı (Par.24). Fakat AAÜT uyarınca *"(...) avukatlık ücreti, (...) bu Tarifinin ikinci kısmında belirtilen maktu ücretlerin altında kalmamak kaydıyla (...) bu Tarifinin üçüncü kısmına göre belirlenir."* (m. 1), *"Ancak, hükmedilen ücret kabul veya reddedilen miktarı geçemez."* (m.13/2), *"(...) davanın kısmen reddi durumunda, karşı taraf vekili yararına (...) hükmedilecek ücret, davacı vekili lehine belirlenen ücreti geçemez."* (m.13/3), *"Maddi tazminat istemli davaların tamamının reddi durumunda avukatlık ücreti, bu Tarifinin ikinci bölümüne göre hükümlenir."* (m.13/4). Bu hükümler, itiraz hakem heyetleri tarafından çoğunlukla şöyle uygulanmaktadır⁸³:

⁸² Nitekim, 2020 yılında hasar şirketleri aleyhine kanuni değişiklik yapılmıştı. Dip not 5. 2023 yılında SEDDK Başkanı'nın benzer yakınmalarda bulunduğu görülmektedir. Dipnot 77.

⁸³ 2024 AAÜT uyarınca tamamen kabul, tamamen red ihtimaline göre hazırlanmıştır. 15.000,00 TL itiraz sınırı, 50.000,00 TL heyet sınırıdır. 2023 trafik sigortası limitleri araç başı maddi zararlar 120.000,00 TL bedeni zararlar 1.200.000,00 TL, 2024 limitleri maddi 200.000,00 TL bedeni 1.800.000,00 TL şeklindedir. 1/5 vekalet satırı STK uygulamasını, diğer satırlar tam vekalet ücretlerini (asliye hukuk/ticaret mahkemesi uygulaması)

Tablo 4. Tam ve 1/5 Vekalet Ücretleri

KABUL/RED DEĞERİ	5.000,00	15.000,00	50.000,00	120.000,00	200.000,00	1.200.000,00	1.800.000,00
BAŞVURAN VEKALET	5.000,00	15.000,00	17.900,00	19.200,00	32.000,00	118.000,00	140.000,00
BŞVRN. 1/5 VEKALET	5.000,00	15.000,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00	23.600,00	28.000,00
SİGORTACI VEKALET	5.000,00	15.000,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00	17.900,00
SGRT. 1/5 VEKALET	1.000,00	3.000,00	3.580,00	3.580,00	3.580,00	3.580,00	3.580,00

Görüldüğü üzere, düşük değerli uyuşmazlıklarda, her ne kadar 4. HD. içtihadı gerekçe gösterilerek karar veriliyor ise de pratikte “başvuran lehine tam, sigortacı lehine 1/5” vekalet ücreti takdir edilmektedir. Bu kararlar kesindir. Dolayısıyla, 4. HD. tarafından nispi ücretlerin 1/5 olarak düzeltilmesi yalnızca (halen) 238.730,00 TL olan temyiz sınırı üzerindeki davalar yönünden bağlayıcıdır. Bu dosyaların sayısı 1/5 sınırlaması yüzünden oldukça azdır ve gitgide azalmaktadır. 4. HD.’nin içtihadı “STK’yı düşük değerli trafik uyuşmazlıkları ile sınırlamak” şeklindeki yanlış uygulamaya destek olmaktadır. Öte yandan, düşük değerli uyuşmazlıklarda uygulamada ikiliğe yol açmakta, yanı sıra davaların bölünmesi gibi dosya sayısını ve yargılama giderlerini artıran uygulamalara neden olmaktadır. Bu nedenle, Yönetmelik’ten önceki içtihadı geri dönülmesi doğru olacaktır.

IV. HAKEM ÜCRETLERİ

A. İLGİLİ MEVZUAT

SK.30/18 uyarınca⁸⁴; hakem ücretleri, başvuru ücretleri ve üyeliğe katılma

göstermektedir.

⁸⁴ Başta 17. fıkra iken 2012 yılında 6327 sayılı Kanun ile vekalet ücretleri hakkındaki 17.

payları STK'nın görüşü alınarak Müsteşarlık (halen SEDDK) tarafından belirlenir. Yönetmelik'in 7/3(e) maddesinde üç hususta görüş bildirme STK'nın görevleri arasında sayılmış, 11/3. maddesinde ise hakem ücretleri, başvuru ücretleri ve üyeliğe katılma paylarının her yıl Ocak ve Temmuz aylarında gözden geçirilerek “gerektiğinde” revize edileceği hükme bağlanmıştır. Yapılan gözden geçirmeler incelendiğinde “gerektiğinde” ibaresinin cömert yorumlanmadığı, başvuru ücretleri ve üyeliğe katılma payları uzun süre sabit tutulurken hakem ücretlerinin de gitgide düşürüldüğü görülmektedir.

B. UYGULAMA

STK'nın faaliyete geçtiği 2009 yılından 2016'ya kadar hakem ücretleri, asgari ve azami tutarlar arasında kalmak kaydıyla, uyuşmazlık değerine göre nispi olarak hesaplanıyordu. İlk tarifeye göre; 0,00 - 14.999,00 TL arasındaki uyuşmazlıklarda tek hakem için %3 heyet için %9, 15.000,00 TL ve üzeri (heyetle görülen) uyuşmazlıklarda ise %6 ücret ödeniyor, heyetle görülen uyuşmazlıklarda ücret eşit olarak paylaştırılıyor, fakat nispi ücret 200,00 TL'den az 1.000,00 TL'den çok olamıyordu. İtiraz hakem heyetleri kurulunca tek hakem için %3,5 heyet için %10,5 nispi ücret ödenmesi kabul edildi. Maktu tutarlar ise hiçbir zaman yılda iki kez artırılmadı, bazı yıllar üst üste sabit tutulup bazı yıllarda küçük artışlar yapıldı. 2016 yılında gerek uyuşmazlık hakemi – itiraz hakemi ayrımı gerekse nispi ücret uygulaması ve asgari – azami tutarlar kaldırıldı, bütün hakemlere dosya başına 350,00 TL ödenmesi kabul edildi. Bu uygulama da üç yıl devam etti⁸⁵. 2019'dan itibaren “*Hakem ücretleri SEDDK tarafından belirlenmekte, STK tarafından ödenmektedir*” gibi bir ibareyle

fıkranın eklenmesiyle yeniden teselsül ettirilerek 18. fıkra haline gelmiş, fakat fıkra metni değişmemiştir.

⁸⁵ Faaliyet Raporu, 2011, 18; Faaliyet Raporu, 2012, 12; Faaliyet Raporu, 2013, 11; Faaliyet Raporu, 2014, 11; Faaliyet Raporu, 2016, 11; Faaliyet Raporu, 2017, 11; Faaliyet Raporu, 2018, s. 11.

yetinildiği, gerek STK gerekse SEDDK tarafından kamuoyuna bilgi vermekten kaçınıldığı görülmektedir⁸⁶. 2009 – 2024 yıllarına ait tespit ve tahmin edebildiğimiz hakem ücretleri şöyledir⁸⁷:

Tablo 5. Karşılaştırmalı Olarak Hakem Ücretleri ve Dosya Sayıları

	AYLIK DOSYA SAYISI	HAKEM ÜCRETLERİ (TL/USD)				VEKALET ÜCRETLERİ	AYLIK HAKEM ÜCRETLERİ (ORT)	
		ASGARİ	AZAMI	ORT.	USD		TL	USD
2009	0,11	200,00	1.000,00	600,00	389,86	310,00	67,82	44,07
2010	0,69	200,00	1.000,00	600,00	402,60	500,00	413,50	277,46
2011	1,03	225,00	1.000,00	612,50	393,28	550,00	631,90	405,74
2012	1,32	250,00	1.000,00	625,00	330,92	600,00	828,05	438,43
2013	3,05	275,00	1.000,00	637,50	357,74	1.320,00	1.945,82	1.091,93
2014	7,19	300,00	1.100,00	700,00	321,25	1.500,00	5.029,84	2.308,32

⁸⁶Faaliyet Raporu, 2019, 20; (Faaliyet Raporu, 2020, 17; Faaliyet Raporu, 2021, 15; 2022 Faaliyet Raporu, 2022, 15. Nitekim, bilirkişi ücret tarifesi daima STK internet sayfasında yayınlandığı halde hakem ücret tarifesi ne STK ne SEDDK internet sayfasında yayınlanmaktadır.

⁸⁷ Bu tablo fikir verme amaçlıdır, kesin veriler içermez. Faaliyet raporlarında açıklanmayan yıllara ait ücretler özel olarak temin edilmiştir. İtiraz hakemlerine ait veriler daha eksik olduğu için yalnızca uyuşmazlık hakemlerine ait ücretler gösterilmiştir. Usulden red verilen dosyalarda yarım ücret ödenmesi gibi dönemsel farklılıklar göz ardı edilmiştir. “Ortalama” sütunu asgari (değer kaybı) ve azami ücret tutarlarının aritmetik ortalamasını gösterir, dosya sayıları bilinmeden kesin hesap yapılamaz ise de değer kaybı dosyalarının %50 civarında olduğundan bu ortalama fikir vericidir. “Aylık ücret” sütunu ortalama ücret ve ortalama dosya sayısının çarpımıdır. Tarifedeki dönemsel farklılıklar göz ardı edilmiştir (Örneğin; 2024 tarifesinde ücretler dosya sayısına göre değişen bir cetvele tabidir, 1 – 100 dosya için 1.650,00 TL – 1.980,00 TL ... 251 ve üstü dosya için 1.250,00 TL – 1.500,00 TL şeklindedir.) Her hakem farklı sayıda dosya aldığı, bazı dosyalar tek hakemle bazıları heyetle çözüldüğü, heyetle çözülen dosyalarda koordinator hakeme ve üye hakeme ödenen ücret farklı olduğundan bu sütun da fikir verme amaçlıdır. Tablodaki rakamlar brüt ücretleri gösterir. Dolar için 1 Ocak tarihli TCMB efektif satış kuru, avukatlık ücreti için STK uygulamasına göre 2009-2012 yılları için sulh hukuk mahkemelerine ait maktu ücret 2013-2024 yılları için asliye hukuk mahkemelerine ait maktu ücret esas alınmıştır.

2015	14,28	300,00	1.100,00	700,00	297,54	1.500,00	9.993,04	4.247,66
2016	20,72	350,00	350,00	350,00	118,57	1.800,00	7.253,53	2.457,24
2017	43,11	350,00	350,00	350,00	98,72	1.980,00	15.087,52	4.255,40
2018	50,86	350,00	350,00	350,00	92,65	2.180,00	17.802,00	4.712,52
2019	56,56	350,00	420,00	385,00	71,97	2.725,00	21.774,13	4.070,54
2020	51,14	390,00	470,00	430,00	72,06	3.400,00	21.991,09	3.685,20
2021	121,48	438,00	528,00	483,00	65,41	4.080,00	58.675,73	7.945,80
2022	179,20	600,00	725,00	662,50	49,20	5.100,00	118.717,35	8.815,82
2023	–	1.000,00	1.200,00	1.100,00	58,62	9.200,00	–	–
2024	–	1.650,00	1.980,00	1.815,00	55,43	17.900,00	–	–

Görüldüğü üzere, hakem ücretleri başta makul seviyede iken yıllar içinde trajikomik bir seviyeye düşürülmüştür. Yalnızca 2015'te 700,00 TL olan dosya başı ortalama ücretin 2016'da 350,00 TL'ye düşürülmesi değil, yılda iki kez gözden geçirilmesi gereken ücretlerin hiçbir zaman yılda iki kez artırılmaması, enflasyonla yaşayan bir ülkede yıllarca hiç artış yapılmayıp diğer yıllar çok düşük artışlar yapılması da “*ücret düşürme*” anlamına gelmektedir. Kurumsal tahkimlerde adet olan nispi ücret terk edildiği gibi 2009 – 2012 arasında maktu vekalet ücreti kadar olan hakem ücretleri maktu vekalet ücretinin onda birine düşmüş, Dolar karşısında ise sekiz kat değer kaybetmiştir.

Tıpkı 2019'dan itibaren hakem ücret tarifesi açıklanmadığı gibi bu ücret politikasının nedenleri de açıklanmadığından ancak bazı verilerden ve ipuçlarından hareketle bazı tahminler yürütülebilir. Bu nedenler; “*tahkim masraflarını düşük tutmak, sigorta şirketlerinin uyumsuzluk masraflarını düşük tutmak, STK'yı düşük değerli uyumsuzluklarla sınırlamak ve hakem ücretlerini yüksek bulmak*” olabilir. Nitekim, SEDDK Başkanı tarafından 2023 yılında

verilen beyanatta şu ifadeler yer almaktadır⁸⁸:

“Erođlu, “(...) Tahkimde maliyetleri dűşürmek için başta hakem ücretlerini dűşürmek olsun, bazı tedbirler aldık ve 142 milyon lira tasarruf sağladık. Başka gariplikler de var. Mesela, sistem öyle kurulmuş ki, sigortalı, davayı kaybediyor, hakem ücretini de tahkim ödüyor. Neymiş; tahkim sistemine başvuruyu özendiririm, vatandaşın başvurusunu kolaylaştıralım. İlk kurulduğunda belki teşvik için kurgulanmış ama şimdi, tahkime gelen dosya sayısı 500 bini geçti ve trafik sigortasında, sigorta şirketleri üzerinde ciddi maliyet oluşturuyor. (...)” dedi.

Eroğlu sözlerini şöyle sürdürdü: “(...) Tahkimde toplam sigorta hakemi sayısı 258. 500 bin dosyaya 258 hakem bakmaya çalışıyor. Bunun mahsuru yok ama biz istiyoruz ki, dosyalar kaliteli incelensin, hakkı verilsin ve ranta yol açmasın. (...) Yapacağımız değişikliklerle 800 milyon lira avantaj sağlayacağız. Bizim hakem sayısını artırmamız lazım. Bu yıl içinde iki tane sınav açacağız. Herkese günde üç tane dosya düşecek şekilde hakem sayımızı 300’e çıkaracağız.””

C. GÖRÜŞÜMÜZ: SINE QUA NON

Tahkim (*arbitration, arbitrage, schlichtung*) hakem (*arbitrator, arbitre, schiedsrichter*) sözcüğünden türetilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere, tahkim yargılamasının merkezinde hakemler vardır. Gerek hakemlerin işlerini titizlik ve şevkle yapmaları gerekse tahkime saygı duyulması için tatmin edici bir ücret politikası bulunmalıdır. Hakem ücretinin maktu vekalet ücretinin onda biri olması, diğer deyişle hakemin tek dosyadaki maktu vekalet ücreti kadar ücret alabilmesi için on tane dosyayı karara bağlaması doğru bir politika değildir. Bu ücret politikası hakemlerin de STK’nın da saygınlığına gölge düşürmektedir.

STK’dan sonra Türkiye’deki en önemli kurumsal tahkim olan İSTAC tarifesine

⁸⁸ SEDDK Başkanı Eroğlu’ndan Sert Eleştirisi: Tahkim Rant Kapısı Haline Geldi, 2023.

göre; 1 milyon TL'ye kadar olan uyuşmazlıklarda tek hakem için %5 heyet için %7, 5 milyon TL'ye kadar uyuşmazlıklarda tek hakem için 50.000,00 TL + %4,5 heyet için 70.000 TL + %5,6 şeklinde devam eden bir çizelgeye göre ücret ödenmektedir⁸⁹. Yüksek değerli karmaşık ticari uyuşmazlıkların çözüldüğü bir tahkim ile dosyalarının %90'dan fazlası düşük değerli motorlu taşıt sigortalarından oluşan bir tahkim elbette ki birebir kıyaslanamaz. Fakat STK listesinde diğer kurumlarda da hakemlik yapabilecek/yapan çok sayıda öğretim üyesi ve Yargıtay üyesi bulunduğu, STK yüksek değerli karmaşık sigorta uyuşmazlıklarını çözebilecek yetkinlikte bir kurumken idarenin yanlış uygulamaları nedeniyle adeta trafik komisyonuna dönüştüğü, yetkin itiraz hakemlerinin listeden çıkmaları nedeniyle kurumun kan kaybettiği de unutulmamalıdır.

Hakem ücretlerinin yüksek bulunması, son yıllarda yapılan bir spekülasyonla ilgilidir. SEDDK Başkanı tarafından da ücretlerin bilerek düşürüldüğü ve ranta yol açmaması gerektiği ifade edilmektedir. Halbuki daha önce kamuoyuna açıklanan hakem ücret tarifesinin 2019'dan beridir açıklanmaması suretiyle spekülasyona idare yol açmıştır. Ayrıca, SEDDK Başkanı'nın sözünü verdiği yeni düzenlemede SEDDK başkan ve üyelerine itiraz hakemliğine sınavsız girme hakkı tanınmak istenmesi manidardır⁹⁰. Son olarak, bu spekülasyon gerçek

⁸⁹<<https://istac.org.tr/tr/uyusmazlik-cozumu/masraflar-ve-ucretler/tarifeler/>> Son Erişim Tarihi: 07.04.2024.

⁹⁰ “SEDDK Başkanı Mehmet Akif Eroğlu, SEDDK Üyeleri ve Başkan Yardımcılarının İtiraz Hakemi olmaları için yönetmelik taslağı hazırlandığı ve bakanlığa sunulduğu hatta onay alındığı bilgisi sektöre bomba gibi düştü. Sızan taslağa göre; SEDDK'da bir gün çalışan başkan, üye ve başkan yardımcılarını sınava gerek olmaksızın otomatik olarak İtiraz Hakemi olabiliyor. (...) Diğer taraftan, Hakem olmak için 5 yıl hukukçuluk veya 10 yıl sigortacılık deneyimi gerekli iken SEDDK'da çalışan herkes hukuk fakültesi mezunu olmasa da hukukçu olarak kabul edilecek. Daha da garip olan sektörde çalışıp da bir gün dahi SEDDK'da çalışanların sektörde geçen süresi de hukukçuluk deneyimine dahil edilmiş. Böylece, sınava girip kazanamayan SEDDK Başkan ve üyeler kendilerini otomatik İtiraz Hakemi yapmış oluyorlar.” Taslak metni ve geniş bilgi için SEDDK'da Bir Gün Çalışanlar İtiraz Hakemi Olacak, 2023. Haber konusu hükümler Yönetmelik'e

dışıdır. Zira Tablo 5'e göre; 2022'de aylık ortalama hakem ücreti 118.717,35 TL (8.815,82 USD) aylık ortalama dosya sayısı 179,20'dir. İleri sürüldüğü gibi aylık 300 bin TL ücret için 452,83 adet, 500 bin TL ücret için 754,72 dosyayı karara bağlamak gerekir; ki bu da mümkün değildir⁹¹. Buna karşılık, ayda 179,20 (yılda 2.150,40) dosyayı karara bağlamak takdir edilecek bir iştir. 2022 rakamlarına göre; adli yargıdaki hakim sayısı 9.578 iken, gelen dosya sayısı 7.940.146, hakim başına düşen dosya sayısı (yılda) 829'dur⁹². Bu da ortalama bir hakemin ortalama hakimden 2,59 kat fazla iş yükü altında olması demektir.

Buna karşılık, bilhassa dosya sayısına yönelik eleştirilerde haklılık payı da vardır. 300 dosya kotasına göre bir hakemin bir günde çözmesi gereken dosya sayısı 10'dur. Üstelik, dosya üzerinden karar verilmekle beraber, en az bir bilirkişi atandığı ve eksiklerin ikmali için çeşitli yazışmalar yapıldığı dikkate alındığında, bunun insan takatini zorlayan bir iş olduğu anlaşılır. Fakat pek çok hakem bunu asli iş olarak yapmadığından asgari kotadan (50) dosya almaktadır, diğerlerinin 179,20 olan ortalama dosya sayısının üstüne çıkabilmeleri bu sayede olmaktadır. Emekli bir ticaret mahkemesi hakimi içinse günde 5-10 tane hasar veya değer kaybı dosyasını çözmek fazla zorlayıcı değildir. Öte yandan, ortalama dosya sayısı 2015'te 14,28 iken sonraki yıllarda katlanarak artmış, hakem ücretleri ise Dolar ve vekalet ücretleri karşısında katlanarak azalmıştır. Dosya sayısındaki

girememiştir. Değişiklik için RG: 07.06.2023 – 32214. Bununla beraber, itiraz hakemi olma kriterleri haklı olarak ağır tutulmuşken 10.08.2021 tarih ve – 31564 sayılı RG'de yayınlanan başka bir değişiklikte de Yargıtay ve BAM üyeleri ile Cumhurbaşkanı Kararnamesi ile kurulan kurumların başkan ve üyelerine sınavsız itiraz hakemi olma hakkı tanınmış, bu düzenlemeye karşı Ankara Barosu tarafından yürütmeyi durdurma talebiyle dava açılmıştı. Duyuru metni ve dava dilekçesi için (Duyuru, 2021).

⁹¹ Her hakemin aldığı dosya sayısı farklı olduğu, heyetle görülen dosyalarda ise koordinatör hakeme ödenen ücret ile üye hakeme ödenen ücret farklı olduğundan (2022 rakamlarına göre dosyaların %88,68'i tek hakemle %11,32'si heyetle çözülmüştür), buradaki hesaplama da fikir verme amaçlıdır. Kotalar dahilinde, bazı hakemler ortalamadan az bazıları da çok dosya almaktadır. 2022 dosya kotaları bilinmemekte, Ağustos 2023 itibarıyla en az 50 en çok 300 şeklindedir.

⁹² Haber Bülteni: Adalet İstatistikleri 2022, 6.

artışın idarenin yanlış uygulamalardaki ısrarından kaynaklandığı yukarıda açıklanmıştı. Dolayısıyla, bu sorunlara hakem ücretlerini düşürmek ve hakem sayısını arttırmak suretiyle çözüm aranması, idarenin kendi yarattığı sorunları çözmek için yeni sorunlar yaratmak suretiyle sisteme zarar vermesi anlamına gelmektedir. Eğer idare 2015'ten beri sigorta şirketleri lehine tazminat hesabına karışmak suretiyle yerleşik uygulamayı alt üst etmeseydi, en azından AYM ve Danıştay'ın iptal kararları ve Yargıtay içtihatlarına değer vermek yerine yanlış uygulamada ısrar etmeseydi sigortacılar ile talep sahipleri arasındaki uyuşmazlık noktaları bu kadar artmaz, bu kadar çok dava açılmazdı; eğer 1/5 sınırlamasında ısrar etmeseydi avukatlar emeklerinin karşılığını alırlar ve davaları bölmek gibi yöntemlerle dosya sayısını artırmazlar, ayrıca yangın, yük, vb. sigorta davalarını da STK'da açarlardı; böylece hakemler çok daha az dosyayı daha büyük bir özenle inceleyip karara bağlarlar, hakem sayısını artırmaya da hakem ücretlerini düşürmeye de gerek kalmazdı. Tabiiyle, sigortacılar da çok daha az dava masrafı ile karşılaşarlardı.

Yukarıda muhtemel olan diğer nedenler ise *“tahkim masraflarını düşük tutmak, sigorta şirketlerinin uyuşmazlık masraflarını düşük tutmak ve STK'yu düşük değerli uyuşmazlıklarla sınırlamak”* şeklinde özetlenmişti. Bunlar da birbirleri ile korelasyon içindedir. Fakat idarenin neyi amaçlayıp neye yol açtığı hakkında berrak bir zihne sahip olmadığı anlaşıldığından, STK bilançoları ve faaliyet raporlarındaki verilere bakmak gerekir. Gelir tabloları şöyledir⁹³:

⁹³ 2009 ila 2011 bilançoları açıklanmamış, ilk defa 2012 Faaliyet Raporu ile birlikte bilançolar yayınlanmaya başlamıştır. (Faaliyet Raporu, 2012, 50; (Faaliyet Raporu, 2013, 48; Faaliyet Raporu, 2014, 48; Faaliyet Raporu, 2015, 49; Faaliyet Raporu, 2016, 51; Faaliyet Raporu, 2017, 51; Faaliyet Raporu, 2018, 51; (Faaliyet Raporu, 2019, 59; Faaliyet Raporu, 2020, 50; Faaliyet Raporu, 2021, 50; 2022 Faaliyet Raporu, 2022, 51.

Tablo 6. STK Gelir Tabloları

	SİGORTACI	BAŞVURAN		FAALİYET GELİR	FAALİYET GİDER	FAALİYET DIŞI GELİR	FAALİYET KAR/ZARAR	DÖNEM NET KAR/ZARAR
	SABİT KATILIM PAYI	DOSYA BAŞI KATILIM PAYI	BAŞVURU ÜCRETİ					
2012	1.020.000	423.231	172.332	1.687.116	3.272.200	1.050.000	-1.585.084	-458.662
2013	1.080.000	1.028.429	366.049	2.519.853	5.688.379	2.900.000	-3.168.526	-241.946
2014	1.100.000	3.289.222	875.421	2.519.853	7.322.133	4.004.000	-4.802.280	777.917
2015	1.375.000	8.369.064	1.566.378	11.434.935	18.451.060	6.409.500	-7.016.124	-580.932
2016	1.560.000	16.262.324	7.211.200	25.177.882	28.477.812	54.193	-3.299.929	-3.245.735
2017	1.530.000	26.903.077	13.342.209	41.986.673	45.526.670	115.619	-3.539.997	-3.427.378
2018	1.500.000	43.988.100	23.914.092	69.710.611	64.182.934	1.683.860	5.527.677	-2.039.088
2019	1.530.000	57.064.607	45.391.649	108.527.607	100.541.033	7.606.899	7.986.576	12.365.074
2020	1.530.000	78.683.502	61.448.519	175.284.520	172.035.046	5.855.935	7.986.576	7.083.396
2021	1.530.000	160.760.558	77.814.312	311.050.592	314.004.418	12.343.933	-2.953.826	6.989.857
2022	1.380.000	345.200.596	148.712.301	665.280.121	669.109.559	26.020.437	-3.829.438	16.927.275

Hakem ücretleri faaliyet gideridir. Başvuru ücretleri ile sigortacıdan alınan sabit ve dosya başı katılım payları ise faaliyet gelirdir. Daha yüksek hakem ücreti ödenebilmesi için daha yüksek başvuru ücreti ve katılım payı alınması gerekir. Bunun tersi de doğrudur. Başvuru ücretleri aşağıda ayrıca incelenecektir. Sigortacıdan alınan sabit katılım payının ise 10 yıldır neredeyse sabit tutulduğu görülmektedir. 1 Ocak tarihli TCMB Dolar kuruna göre; 2012'de 540.054,00 USD olan sabit katılım payı 2022'de 102.477,27 USD'ye düşmüştür, aynı Dolar kuruna göre karşılığı ise 7.272.583,19 TL'dir. Halbuki sigortacıların kendi yararlarına olan bir sistemin idamesi için ellerini taşın altına koymakta biraz daha

istekli olmaları beklenir. Fakat sigortacılar lehine yanlış düzenlemeler yapma ısrarıyla en sonunda sigortacıların katlandıkları talep masraflarını birkaç kat artıran idarenin onlardan daha fazlasını isteyebilmesi hiç kolay değildir. Nitekim, dosya başı katılım paylarının nasıl katlanarak arttığı tabloda görülmektedir. STK sistemi gönüllülük esasına dayalıdır; başta bütün sigortacılar memnuniyetle katılmışlar ise de son yıllarda memnuniyetsizliğin arttığı ve sistemden çıkanlar olduğu görülmektedir⁹⁴.

STK'nın faaliyet dışı gelirleri de vardır. 2015 yılına kadarki finansal tablolarda Güvence Hesabı tarafından yüklü ödemeler yapılarak STK'nın desteklendiği, fakat 2016'dan itibaren bu ödemelerin kesildiği görülmektedir. Halbuki STK'nın faaliyet zararlarının devlet tarafından sübvansede edilmesinde kamu yararı vardır. 2022 itibarıyla bir hakeme düşen yıllık ortama dosya sayısının bir hakime düşen dosya sayısından 2,59 kat fazla olduğu (aksi halde, bir hakem başına $2.150 / 829 = 2,59$ hakim çalıştırılması gerekir) yukarıda açıklanmıştı. Öte yandan, 2018 ile 2020 yıllarında devlet katkısı olmadığı halde STK'nın faaliyet karı elde ettiği, önceki yıldan gelen faaliyet zararını kapatarak 2022 yılına kadar net kara geçtiği, görülmektedir. Toplanan kaynakların atıl tutulmak yerine faiz, repo gibi yöntemlerle nemalandırılması doğrudur. Fakat faaliyet dışı gelir başkadır, faaliyet karı elde etmek başkadır. STK bir ticarethane değildir. Bu tür kurumlar kar etmeleri için değil taleplerin hallini (*claims handling*) hızlandırıp daha ucuza getirmek için kurulurlar⁹⁵. Dolayısıyla, böyle bir kurumu kara geçirmek övünülecek bir husus değildir. Halbuki SEDDK Başkanı'nın yukarıdaki beyanatında hakem ücretlerini düşürmek gibi tedbirlerle 142 milyon TL tasarruf

⁹⁴ Faaliyet raporlarına göre sistemdeki sigortacıların sektördeki payları şöyledir: 2009 - %90,06, 2010 - %90,10, 2011 - %97,23, 2012 - %96,21, 2013 - %96,73, 2014 - %96,41, 2015 - %90,67, 2016 - %86,26, 2017 - %88,18, 2018 - %88,25, 2019 - %90,97, 2020 - %91,29, 2021 - %75,94, 2022 - %83,17.

⁹⁵ Nitekim 200 yıldır başarıyla faaliyet gösteren mütüel P&I kulüpleri de aynı mantığa dayalıdır. Serdar Acar, Kulüp Sigortası Protection & Indemnity (Vedat 2008) 34-39 519-520.

ettikleri ve yapacakları yeni değişikliklerle 800 milyon TL daha avantaj sağlayacakları ifade edilmektedir.

Yıllara göre başvuru ücretleri ile dosya sayıları ise şöyledir⁹⁶:

Tablo 7. Başvuru Ücretleri ve Dosya Sayıları

	BAŞVURU ÜCRETİ			DOSYA SAYISI			
	0 – 5.000	5.000 – 10.000	10.000 – 50.000	0 – 5.000	5.000 – 15.000	15.000 – 40.000	40.000 +
2009	30,00	90,00	225,00	19	11	7	4
2010	30,00	90,00	225,00	697	229	131	76
2011	35,00	100,00	250,00	1.096	447	193	121
2012	35,00	100,00	250,00	1.225	528	354	246
2013	35,00	100,00	250,00	2.096	936	591	699
2014	50,00	125,00	300,00	6.573	1.086	926	2.107
2015	50,00	125,00	300,00	17.241	5.221	1.588	1.989
2016	100,00	250,00	350,00	30.972	5.698	2.390	2.969
2017	100,00	250,00	350,00	64.964	4.370	5.411	9.711
2018	100,00	250,00	350,00	80.685	13.705	6.539	5.883
2019	100,00	250,00	350,00	82.253	19.105	10.397	9.049
2020	100,00	250,00	350,00	89.616	22.468	9.475	7.319
2021	150,00	350,00	500,00	219.858	48.046	15.146	11.422
2022	150,00	350,00	500,00	385.965	83.000	21.803	10.264
2023	200,00	450,00	650,00	–	–	–	–
2024	320,00	715,00	1.030,00	–	–	–	–

Yukarıdaki tabloda yılda iki kez gözden geçirilmesi gereken başvuru ücretlerinin

⁹⁶ Başvuru ücretlerine ait cetvel 2015 yılına kadar 0-5.000 TL, 5.000-15.000 TL, 15.000 TL üstü olarak kalmış, 2016'da 0-5.000 TL, 5.000-10.000 TL, 10.000-20.000 TL, 20.000 TL üstü olarak değiştirilmiş, 20.000 TL sınırı 2023'te 30.000 TL 2024'te 50.000 TL olarak güncellenmiştir. 50.000 TL üst limitten sonrası için uyuşmazlık değerinin %1,5'u kadar nispi ücret ödenir.

iki, üç, hatta beş yıl üst üste sabit tutulduğu görülmektedir. Başvuru ücretleri sabit tutulduğunda hakem ücretlerinin de sabit kalması, enflasyonist ortamda gitgide satın alma gücünü yitirmesi kaçınılmazdır. Bunun aksi ancak iki halde mümkün olabilir: Birincisi, STK faaliyet zararlarının devlet tarafından sübvansede edilmesidir; ki, 2016'dan itibaren buna son verildiği açıklanmıştı. İkincisi, hakemlerin dosya sayılarının artması, birim ücretleri düşerken tabiri caizse sürümden kazanmalarındır. Nitekim, 2016 yılından itibaren bunun olduğu Tablo 5'te açıkça görülmektedir. Eğer öyle olmasaydı, belki de hakemler şikayetlerini daha yüksek sesle dile getirirler ve/veya idare durumunun vahametini daha erken anlardı. 2023 ve 2024 yıllarında ise başvuru ücretlerinde artış yapıldığı, hakem ücretlerinde de paralel bir iyileştirme yapıldığı görülmektedir. Fakat aynı yıllarda görülen yüksek enflasyon nedeniyle Dolar bazındaki birim ücret (2022 dışında) tarihin en düşük seviyesindedir.

Tablodaki diğer tuhaflık 5.000,00 TL sınırının hiç güncellenmemiş olmasıdır. Halbuki 2009'daki 5.000,00 TL sınırı 3.210,48 USD'ye karşılık gelirken 2024 başında 167,98 USD'ye karşılık gelmektedir; Dolar karşısındaki güncel değeri 95.561,54 TL'dir. "*Küçük uyuşmazlık*" terimine verilen anlam zaman içerisinde gitgide küçülmüştür. Bu durum bir yandan yargılama giderlerini artırırken⁹⁷ diğer yandan düşük değerli uyuşmazlıkların tahkime taşınmasını teşvik etmekte, böylece "*tahkim masraflarını düşük tutmak ve sigortacıların uyuşmazlık masraflarını düşük tutmak*" amaçları yerine tam tersine hizmet etmektedir. 2024 rakamlarına göre 4.999,99 TL değerindeki hasar dosyası tahkime taşındığında, sigortacı iyi ihtimalde %145 kötü ihtimalde %176 yargılama masrafı öder, yanı sıra iyi ihtimalde 1.660,00 TL kötü ihtimalde 6.290,00 TL fark hakem ücreti

⁹⁷ 4.999,99 TL değerindeki bir uyuşmazlık için 2009 çizelgesindeki 30,00 TL başvuru ücreti %0,60 iken 2024 çizelgesindeki 320,00 TL başvuru ücreti %6,40'tır. Tahkim yargılama pahalı hale geldiği hakkında daha önce de eleştiriler yapılmıştır. Bu konuda Çelik Ahmet Çelik, Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu (4.Baskı, Seçkin 2023) 1136-1137.

çıkarak⁹⁸. Günümüzde, 4.999,99 TL değerindeki bir dava normal bir avukat tarafından uğraşmaya değer bulunmadığından ya hiç üstlenilmez ya da sulh yoluyla çözülür. Binlerce dosyayı seri halde üstlenen bir büro içinse her dosyada 4.999,99 TL maktu vekalet ücreti iyi bir gelir kaynağı olarak görülür. Nitekim, enflasyona rağmen 5.000,00 TL altındaki uyuşmazlıkların yıllar içinde nasıl dramatik şekilde arttığı Tablo 3 ve Tablo 7’de görülmektedir. Bu durum avukat suiistimallerinin sistematikleşmesine de yol açmaktadır⁹⁹.

Halbuki başvuru ücretlerinin neden düşük tutulması gerektiği SK.30’un

⁹⁸ İlk derece yargılamasında 4.999,99 TL hasar talebinin kabulüne, 4.999,99 TL vekalet ücreti ile 320,00 TL başvuru ücreti 35,00 TL tebligat gideri 1.900,00 TL bilirkişi ücreti olmak üzere 2.255,00 TL yargılama giderinin sigortacıya yüklenmesine karar verilir. Bu da sigortacının 100 birim tazminat 145 birim masraf ödemesi anlamına gelir. Tek hakemle görülen bu yargılamada başvuru ücreti hakem ücretini karşılamaz, $1.980 - 320 = 1.660,00$ TL fark hakem ücreti de sigortacılar tarafından ödenir. Kötü ihtimalde ise belirsiz alacak davası açılarak usulden red edilmiş itiraz hakem heyetince kusur ve hasar için iki bilirkişi atanmışsa; 4.999,99 TL hasar talebinin kabulüne, 4.999,99 TL vekalet ücreti ile 320,00 TL başvuru ücreti 35,00 TL tebligat gideri 3.100,00 TL bilirkişi ücreti 320,00 TL itiraz başvuru ücreti 35,00 TL tebligat gideri olmak üzere 3.810,00 TL yargılama giderinin sigortacıya yüklenmesine karar verilir. Bu da sigortacının 100 birim tazminat 176 birim masraf ödemesi anlamına gelir. Ayrıca 320,00 TL başvuru ücretinin karşılamadığı 1.660,00 TL hakem ücretine ilave olarak itiraz hakemleri için 4.630,00- TL fark ücret çıkar (koordinatör için tam üyeler için %75), böylece bu tutar da 6.290,00 TL’ye ulaşır.

⁹⁹ Bu konudaki yaygın bir şema şöyledir: Avukat, kişisel verilerin korunması mevzuatına rağmen (her nasılsa) kaza yapan kişinin bilgilerine ulaşır kurduğu çağrı merkezi vasıtasıyla kendisine ulaşır, bu kişiden vekaletname ya da hasar satın alır, ardından tahkim prosedürünü başlatmak için trafik sigortacısına başvuru yapar, başvuruyu eksik belgeyle yapar ve aracı da sigortacının eksperine göstermez, sigortacı inceleme yapamadığı için 15 günlük süre içinde aracın tamirini veya hasar ödemesini yapamaz, çoğu zaman Genel Şartlar, B.2.2 uyarınca başvurudan itibaren 2 iş günü içinde yapılması gereken anlaşmalı servis bildirimini de tebliğ ettirmez, ardından dava açılır ve eksik belge ile başvuru yapmanın dava şartı olmayıp tamamlanabilir eksiklik olduğu, sigortacıya araç gösterme mecburiyeti olmadığı, kendi sundukları eksper raporu ve fotoğraflar üzerinde bilirkişi incelemesi yapılarak hasar tespiti gerektiği, anlaşmalı servis bildirimini yapılmadığı için iskonto uygulanamayacağı, KDV istemek için de tamir faturası sunma mecburiyeti bulunmadığı, ileri sürülür. Çoğunlukla, yerleşik Yargıtay uygulaması ve TTK.1479 ile Genel Şartlar, B.2.2 hükümlerine uygun yazılı bir bildirim bulunmadığı gerekçe gösterilerek bu talep kabul edilir. Buna benzer başka şemalar da vardır. Tabiatıyla, bütün taraf vekilleri suiistimal peşinde olmadıkları gibi sigorta şirketlerinin kötü uygulamalarına da çeşitli örnekler gösterilebilir.

gerekçesinde şöyle ifade edilmektedir: “Sistemin gereksiz kullanımından kaçınılması amacıyla başvuruda bulunacak kişilerden (...) cüzi bir ücret alınması tasarlanmıştır.” KABUKÇUOĞLU/ÖZER’in bu konudaki açıklaması ise şöyledir¹⁰⁰:

“Uluslararası uygulamalara bakıldığında, sistemin finansmanının genellikle sigorta şirketleri tarafından sağlandığı görülür. (...) Kanaatimizce, ülkemiz koşullarında cüzi olmak kaydıyla başvuru ücreti alınması doğru bir yaklaşımdır. Bu şekilde, sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişilerin, uyuşmazlık olmasa bile sadece kontrol amacıyla sisteme başvurusunun ve sistemin gereksiz yere meşgul edilmesinin önlenmesi sağlanabilir.”

Son olarak, fark hakem ücretlerini ön plana çıkarmak gerekir. Başvuru ücreti, tebligat gideri ve bilirkişi ücreti yargılama gideri olarak davayı kaybeden tarafa yüklenir ise de hakem ücretlerinin başvuru ücretleri ile karşılanmayan kısmı STK’nın faaliyet gideridir. Dolayısıyla, sigortacıların dosya başı katılım paylarından karşılanır. 2024 itibarıyla tablo şöyledir¹⁰¹:

Tablo 8. Başvuru Ücretleri ve Fark Hakem Ücretleri

DAVA DEĞERİ	5.000,00	15.000,00	50.000,00	120.000,00	200.000,00	1.200.000,00	1.800.000,00
BAŞVURU ÜCRETİ	320,00	1.030,00	1.030,00	1.800,00	3.000,00	18.000,00	27.000,00
HAKEM ÜCRETİ	1.980,00	1.980,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00
İTİRAZ H. ÜCRETİ	-	4.950,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00	4.950,00

¹⁰⁰ Kabukçuoğlu ve Özer (n 50) 508.

¹⁰¹ 15.000,00 TL itiraz sınırı, 50.000,00 TL heyet sınırıdır, heyetle görülen dosyalarda koordinatör hakemler için tam üyeler için %75 ücret ödenir. 2023 trafik sigortası limitleri araç başı maddi zararlar 120.000,00 TL bedeni zararlar 1.200.000,00 TL, 2024 limitleri maddi 200.000,00 TL bedeni 1.800.000,00 TL şeklindedir. 1/5 vekalet satırı yerleşik STK uygulamasını göstermektedir.

TOPLAM H. ÜCRETİ	1.980,00	6.930,00	9.900,00	9.900,00	9.900,00	9.900,00	9.900,00
KARŞILA MA ORANI	-1.660,00	-5.900,00	-8.870,00	-8.100,00	-6.900,00	8.100,00	17.100,00

Görüldüğü üzere, hasar ve değer kaybı dosyalarında başvuru ücretleri hakem ücretlerini karşılamamaktadır. Maluliyet ve destekten yoksun kalma dosyalarında durum tam tersi iken 1/5 vekalet ücreti ısrarı yüzünden bu dosyalar da artık tahkime gelmemektedir. Bu şartlar altında, STK'nın sürekli faaliyet zararı yazması, sigortacıların yüksek maliyetlerden hakemlerin düşük ücretlerden yakınması gayet tabiidir. Halbuki 1/5 ısrarından vazgeçilip maktu başvuru ücretleri artırıldığı takdirde düşük değerli uyuşmazlıklar azalıp yüksek değerli uyuşmazlıklar yeniden tahkime gelebilir, böylece sigortacıların maliyetleri düşerken hakem ücretleri de yükselebilir. Elde edilen sonuçlara göre, %1,5 olan nispi başvuru ücretinin uyuşmazlık değerine göre azalan bir cetvel şeklinde (%1,5, %1, %0,5 gibi) yeniden düzenlenmesi, nispi hakem ücretine yeniden geçilmesi, makine, yük gibi yüksek değerli ticari sigortalarda hakem ücretinin kaybeden tarafa yüklenmesi gibi başka iyileştirmeler düşünülebilir¹⁰². Yukarıdaki tablo bir trafik komisyonu için sürdürülebilir olmadığı gibi, STK'nın ticari sigortalardan çıkan uyuşmazlıklara bakan bir ihtisas komisyonu olabilmesi için de bu iyileştirmeler gereklidir.

V. ELEŞTİRİLER VE ÖNERİLER

“Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak” görevi STK'ya aittir (SK.30/3(c)). TDK'ya göre *“etkin”* sözcüğü *“faal, aktif”* anlamına gelmektedir. Eğer istenen buysa, STK'ya

¹⁰² Ticari sigortalardan çıkan uyuşmazlıklarda ve sigortacıların birbirlerine karşı açacakları rücu davalarında farklı dinamikler olduğundan bunlar farklı kurallara tabi tutulabilir. Önemli olan niyettir. Kuralların öngörülmesi, elde edilen bulgulara göre revize ve yeniden kalibre edilmesi zor değildir.

yılda 500 bin dosya gelmesinden şikayet edilmemelidir. Fakat STK'nın “*etkili*” bir çözüm yolu olması kastediliyorsa, bunun ne kadar başarılılabildiği tartışılır. Bu görev STK'ya verilmekle beraber asıl sorumluluk idareye aittir¹⁰³.

STK'nın misyonu ve vizyonunun belli olması, internet sayfasında açıklanması ve buna uygun politikalar izlenmesi gerekir. Kanun metninde STK'nın düşük değerli trafik sigortası uyuşmazlıklarının çözümü için kurulduğuna dair hiçbir sınırlama olmadığı gibi, tam tersine 30. madde gerekçesinde “*(...) sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan tüm uyuşmazlıkların çözümü amaçlanmaktadır.*” denilmektedir. Halbuki daha başından beridir bu konuda kafa karışıklığı yaşandığı görülmektedir¹⁰⁴. Ardından, vekalet ücretlerine 1/5 sınırlaması getirilmesi, hakem ücretlerinin düşürülmesi ve başvuru ücretlerinin düşük tutulması gibi politikaların tabii sonucu olarak kurum adeta “*trafik komisyonu*” haline gelmiştir. Böyle önemli bir konu bürokratların takdirine bırakılamaz. Misyon ve vizyon belli olduğunda bir yönetimden diğerine değişmez, sapmalar denetlenebilir ve düzeltilebilir.

İdare tazminat hesaplarına karışmamalı, kanuna aykırı genel şartlar yapmak ve

¹⁰³ Yönetmelik, m.5 uyarınca STK beş üyeden oluşur. Birlik temsilcisi olan iki üye dışında, bir üye SEDDK temsilcisidir, bir akademisyen hukukçu SEDDK tarafından belirlenir, bir tüketici derneği temsilcisi yine SEDDK tarafından seçilir. SK.30/18 ve Yönetmelik, m.7/3(e) ve 11/3 uyarınca hakem ücretleri, başvuru ücretleri ve sigortacıların katılım payları STK'nın görüşü alınarak SEDDK tarafından belirlenir. Yönetmelik, m.16/13'teki “*her iki taraf için de 1/5*” sınırlaması da yine idare tarafından konulmuştur.

¹⁰⁴ STK'nın 2010 Faaliyet Raporu'nda kendi kendine rol biçtiği, bir yandan “*Komisyon 2010 yılında, kuruluş amacına uygun olarak, düşük miktarda uyuşmazlıkların mahkemelere taşınmadan basit ve hızlı bir şekilde çözümlenmesine hizmet etmiştir.*” denilirken yine aynı sayfada “*Öte yandan, makine kırılması, elektronik cihaz, mesleki sorumluluk, inşaat ve nakliyat sigortaları gibi daha kapsamlı teknik uzmanlık gerektiren branşlardaki uyuşmazlıkların çözümü için de Komisyona azımsanamayacak sayıda başvuru yapılmış olması, Komisyonun bir ihtisas kurumu olarak da kabul görmeye başladığına yönelik bir gösterge olarak kabul edilebilir.*” denilmektedir. Faaliyet Raporu, 2010, 8.

torba kanunlara hükümler eklemek suretiyle kural dayatmamalı, AYM, Yargıtay ve Danıştay kararlarına saygılı olmalıdır. İdarenin sigorta şirketleri yararına tazminat hesabına karışma ısrarı, son tahlilde yine sigortacıların zararına yol açmıştır. İdare yalnızca sigortacıların değil, sigortalılar ve sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlar dahil olmak üzere kamunun yararını gözetmekle görevlidir. Bilinenden farklı bir tazminat hesabı gerek mağdurların iyi tazmin edilmemesine gerekse araç sahipleri için sigorta açığına yol açmakla trafik sigortasının amacına aykırıdır. Hukuka aykırı düzenlemelerdeki ısrar hukuki kesinliği bozmakta, gereksiz davalara ve gecikmelere yol açmakta, mahkemeleri ve tahkimi tıkamakta, sigortacıların yükledikleri yargılama masraflarını da artırmaktadır.

İdare vekalet ücretlerindeki “*her iki taraf lehine 1/5*” ısrarından vazgeçmeli, Yargıtay 4. HD. eski içtihadı geri dönmelidir. Sigorta davalarının STK tarafından çözülmesinde kamu yararı vardır, sigortacı lehine 1/5 vekalet ücreti verilmek suretiyle tahkimin teşvik edilmesi talep sahiplerinin de sigortacıların da yararınadır, bunda Anayasa ve kanunlara herhangi bir aykırılık da yoktur. “*Talep sahipleri lehine 1/5 ücret*” ise hak aramayı güçleştirdiği ve tahkimi zayıflatığı için kamu yararına değildir, kamu yararı içermeyen bir sınırlama kanunla konulsa bile mülkiyet hakkına haksız bir karışma olduğundan iptali gerekir (AY.35/2), SK.30/17 böyle bir sınırlama içermediği gibi yönetmelikle bunun yapılması yetki gaspıdır, yanı sıra 11. HD. ve 17. HD.’nin eski içtihatları ile öğretide ifade edilen diğer nedenlerle de hukuka aykırıdır.

İdarenin “*her iki taraf lehine 1/5 ücret*” ısrarı STK gibi güzide bir kurumu adeta trafik komisyonu haline getirmiştir. Tekne, makine, yük, yangın, inşaat gibi ticari sigortalardan çıkan uyuşmazlıkları layıkıyla çözecek yetkinlikte hakemler varken artık bu uyuşmazlıklar tahkime gelmemekte, motorlu taşıt sigortalılarından çıkan maluliyet ve kasko hasarları gibi daha yüksek değerli uyuşmazlıklarda bile mahkemeler tercih edilmektedir. Avukatların tercih etmedikleri bir tahkim sisteminin başarı şansı yoktur.

İdarenin “*her iki taraf lehine 1/5 ücret*” ısrarı sigortacıların yararına değil zararına olmuştur. Davaların bölünmesi, düşük değerli uyuşmazlıklar için dava açılması gibi gelişmeler karşısında sigortacıların yüklendikleri karşı vekalet ücretleri ile yargılama giderleri azalmak yerine katlanarak artmıştır. İdarenin tabloyu doğru okumak ve yüksek mahkeme kararlarına saygı duymak yerine yanlış yanlışla düzeltmeye çalışması nedeniyle fatura gitgide kabarmıştır.

Hakem ücretleri başlangıçta makul seviyede iken yıllar içinde trajikomik bir seviyeye düşürülmüştür. Kurumsal tahkimlerde adet olan nispi ücret terk edildiği gibi, 2009 – 2012 arasında maktu vekalet ücretine eşit olan hakem ücretleri günümüzde maktu vekalet ücretinin onda birine düşmüş, Dolar karşısında ise sekiz kat değer kaybetmiştir. Bu ücret politikası hakemlerin de STK’nın da saygınlığına gölge düşürmektedir.

İdare, tazminat hesabına karışma ısrarı yüzünden dava sayıları ve yargılama giderleri katlanarak artınca, sistem gereği sigortacıardan daha çok katkı toplaması gerektiği halde hakem ücretlerini düşürmüş, çözdükleri dosya sayısı artan hakemler aylık bazda daha çok ücret almaya başlayınca ücretleri daha çok düşürüp hakem sayısını artırmış, önceleri kamuoyuna açıklanan hakem ücret tarifesini 2019’dan beri yayınlamamak suretiyle hakemlerin saygınlığına gölge düşüren spekülasyonlara yol açmıştır. Hakemlerin idarenin yaptığı düzenlemeler yerine kanun, AYM, Danıştay ve Yargıtay kararları doğrultusunda hüküm vermelerinde bir yanlışlık olmadığı gibi dosya sayısının artmasında bir kusurları da yoktur. Yargılama giderlerindeki artışın faturası ücretleri düşürülmek suretiyle hakemlere kesilmek yerine sigortacılara kesilseydi, sigortacılar tarafından bu fatura sorgulanır, yanlışta ısrar etmenin sigortacıların yararına değil zararına olduğu daha erken anlaşılır, doğruya daha kolay dönülürdü.

İdarenin başvuru ücretlerini yıllarca sabit tutup 5.000,00 TL sınırını hiç güncellememiş olması, tahkim masraflarını düşük tutmak ve sigortacıların

uyuşmazlık masraflarını düşük tutmak amaçlarına değil tam tersine hizmet etmektedir. Çünkü düşük değerli uyuşmazlıkların sulh yoluyla halli yerine tahkime taşınmasını teşvik etmektedir, bunların tahkimde çözümü (uyuşmazlık değerine nazaran) çok pahalıdır. Öte yandan, bu politika STK'yı düşük değerli uyuşmazlıklarla sınırlayan faktörlerden biridir.

Hakem ücretleri STK'nın faaliyet giderlerindedir. Dolayısıyla, başvuru ücretleri ile sigortacılardan alınan katılım paylarının düşük tutulması hakem ücretlerini baskılamaktadır. Hakem ücretlerinin artırılabilmesi bunların artırılmasına bağlıdır. Tabiatıyla, sigortacılar lehine yanlış düzenlemeler yapmakta ısrar ederek en sonunda sigortacıların talep masraflarını birkaç kat artıran idarenin onlardan daha fazlasını isteyebilmesi kolay değildir. Fakat her yanlış diğer yanlışla nasıl zincir gibi bağlıysa, aynısı doğrular için de geçerlidir.

Hakem ücretlerini etkileyen diğer faktör STK'nın faaliyet dışı gelirleridir. Daha önceki finansal tablolara göre Güvence Hesabı tarafından yapılan ödemelerle STK desteklenmiş iken, 2016'dan itibaren bu desteğin kesildiği görülmektedir. Halbuki STK'nın faaliyet zararlarının devlet tarafından sübvansede edilmesinde kamu yararı vardır. 2022 rakamlarına göre her hakem adli yargının üzerinden 2,59 hakim kadar iş yükü almaktadır. Bundan sitayişle bahsedildiğine göre, sadece sigortacıların değil devletin de taşın altına elini koyması gerekir. Öte yandan, son yıllarda STK'nın faaliyet karı elde ettiği, bunun da hakemlere gereğinden az ücret ödenmesi anlamına geldiği, nitekim SEDDK Başkanı tarafından hakem ücretlerinin düşürülmesiyle ilişki kurularak kurumun kara geçirilmesinden başarıymış gibi söz edildiği görülmektedir. STK bir ticarethane değildir, böyle kurumlar kar elde etmek için değil taleplerin hallini hızlandırıp daha ucuza getirmek suretiyle kamu yararına hizmet için kurulurlar.

SONUÇ

Sigorta Tahkim Komisyonu'nun misyonu ve vizyonunun belli olması gerekir.

Kanunda düşük değerli trafik uyuşmazlıkları ile sınırlanmadığı, tam tersine sigorta sözleşmesinden çıkan bütün uyuşmazlıkların çözümü için kurulduğu madde gerekçesinde açıkça ifade edildiği halde, idare bu hususta kafa karışıklığı yaşamaktadır. İdare tazminat hesaplarına karışmamalıdır. 2015 yılından itibaren idarenin bu konudaki ısrarı, AYM ve Danıştay tarafından verilen iptal kararları ile yerleşik Yargıtay uygulamasına rağmen aynı düzenlemeleri tekrar tekrar yapması, bunlara güvenen sigortacılar ile Yargıtay içtihatlarına güvenen talep sahipleri arasındaki uyuşmazlıkları artırmış, gecikmelere ve uygulamada karışıklığa yol açmış, son tahlilde sigortacıların yararına değil zararına olmuştur. İdarenin “*her iki taraf için 1/5 vekalet ücreti*” ısrarı hukuka aykırı olduğu gibi, sigortacıların yükledikleri karşı vekalet ücretlerini azaltmak yerine artırmıştır. Ayrıca, yüksek değerli ticari sigortalardan çıkan uyuşmazlıkları çözebilecek yetkin hakemlere sahip olan güzide bir kurumu adeta düşük değerli uyuşmazlıklara bakan bir trafik komisyonu haline getirmiştir. Bu yanlış politikalar nedeniyle sigortacıların ödedikleri vekalet ücretleri ve yargılama giderleri ile ödemeleri gereken STK katılım paylarının artması hoşnutsuzluğa yol açmış, idare ise yukarıdaki iki yanlışı düzeltmek yerine hakem ücretlerini düşürmek suretiyle başvuru ücretleri ile katılım paylarını düşük tutmayı tercih etmiştir. Böylece, bir kısır döngüye girilmiştir. Küçük dosya sayısı arttıkça, sigortacıların yüksek masraflardan hakemlerin düşük ücretlerden yakınmaları da artmıştır. Bu politikaların sürdürülebilir olmadığını, STK'nın etkili bir uyuşmazlık çözüm yolu olmaktan giderek uzaklaştığını kabul etmek gerekir. 15 yıldır büyük emek verilen kurum çok daha iyi bir yerde olmayı hak etmektedir.

KAYNAKÇA

Acar S, Kulüp Sigortası Protection & Indemnity (Vedat 2008).

Akkanat H ve Atalı M ve Seven V, Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi (Yetkin 2022).

Akyol Ş, Sözleşmenin Yorumu (Vedat 2010).

Bağatur MÇ ve Öge H, Sorularla Sigorta Tahkim (Oniki Levha 2017).

Berki AH, Hukuk Mantığı ve Tefsir (Güney Matbaacılık 1948).

Budak AC, 'Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklik ler', (2016) 13 (1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 121-129.

Çelik ÇA, Trafik Kazalarında Tazminat ve Sigorta Hukuk ve Ceza Sorumluluğu (Seçkin 2023).

Dekak MT, Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü (Yetkin 2019).

Demirağ İ, Sigorta Hukuku Uygulamasında Öne Çıkan Kararlar (Platon Hukuk 2023).

Düzgün Ü, 'Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartları ile Getirilen Yenilikler ve Değişiklikler', (2019) (14) Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 153-193.

Eğilmez M, Ekonominin Temelleri (Remzi Kitabevi 2019).

Ekşi N, Türkiye'de Kurumsal Tahkim (Beta 2020).

Elbir HK, Gerekçeli Notlu Sistemik Türk Ticaret Kanunu ile Tatbikat Kanunu (İsmail Akgün Matbaası 1956).

Erdoğan M, 'Hikmet-i Hükümet'ten Hukuk Devletine Yol Var mı?', (2000) (13) Doğu Batı 45-58.

Ghertman M, The Puzzle of Regulation, Deregulation and Reregulation (Cheltenham: Edward Elgar 2009).

Gözler K, Hukuka Giriş (Ekin 2013).

Gözübüyük Ş, Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları (Turhan Kitabevi 2008).

Gürhan Eren E, 'Karayolları Trafik Kanununda 6704 Sayılı Kanun ile Getirilen Değişiklikler ve Hukuki Etkileri', (2018) 92 (6) İstanbul Barosu Dergisi 156-195.

Hirş E, Hukuk Felsefesi ve Hukuk Sosyolojisi Dersleri (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2001).

Hirş E, Pratik Hukukta Metot (Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü 1977).

Hirş E, Ticaret Hukuku Dersleri (İsmail Akgün Matbaası 1946).

İzgi MF, Türk Hukukunda Tahkim Benzeri Uyuşmazlık Çözüm Yolları (Oniki Levha 2023).

Kabukçuoğlu Özer FD, Sigortacılık Kanunu Şerhi (Oniki Levha 2012).

Karasu R, 'Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri', (2016) (26) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 49-69.

Karayalçın Y, Hukukta Öğretim Kaynaklar Metod Problem Çözme (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 1986).

Kayıhan Ş ve Bağcı Ö, Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri (Umuttepe 2016).

Kayıhan Ş ve Ünlütepe M, 'Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekalet Ücreti', (2016) 6 (12) Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 109-124.

Kender R, 'Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi', (2016) 8 (1) Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (20. Yıl Armağanı) 8-46.

Meclisi TB (2007). Türk Ticaret kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324). Dönem: 23, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96.

Özdamar M, 'Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi', (2013) 17 (1-2) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 831-855.

Seven V, 'Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu', (2018) İzmir Barosu Dergisi 95-130.

Seven V, 'Mahkemeye-Tahkime Başvurulmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunda Sunulacak Belgelerin (Özellikle Sağlık Kurulu Raporu) Dava Şartı ve Temerrüt İle İlişkisi' (2022) 12 Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi 143-146.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2009). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2010). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2011). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2012). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2013). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2014). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2015). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2016). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2017). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2018). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim

Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2019). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2020). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2021). Faaliyet Raporu. İstanbul: Sigorta Tahkim Komisyonu.

Sigorta Tahkim Komisyonu. (2022). 2022 Faaliyet Raporu. İstanbul: STK.

Tunç M, 'Sigorta Tahkim Yargılamasında Vekalet Ücreti', Sigorta ve Şirketler Hukuku Sempozyumu 25-26 Kasım 2022 (Hacettepe Üniversitesi 2023), 154-179.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2006). Sigortacılık Kanunu Tasarısı ile ... Sigorta Murakabe Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Avrupa Birliği Uyum ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonları Raporları (1/1218, 2/87). Dönem: 22, Yasama Yılı: 5, Sıra Sayısı: 1364. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2012). Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile ... Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/612, 2/360, 2/600). Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 271. Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2013). Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile ... Plan ve Bütçe Komisyonu Raporları (1/747, 1/36, 2/883, 2/1285, 2/1325). Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Ulaş I, Sigortacılıkta Tahkim Hukuku (Turhan 2022).

Yaşar TN, 'Sigorta Hukukunda Tahkim', (2018) (36) Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 211-240.

Yeşilova Aras E ve Yeşilova B, 'Sigortacılık Tahkimi- Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırdedici Özellikleri (Sigortacılık Kanunu m.30)', (2013) 8 (Özel) 275-379.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP_Index_Report_2012.pdf>

<<https://ankarabarusu.org.tr/duyuru/ca631048-09b4-11ec-86d5000c29c9dfce>>

<<https://sigortagundem.com/seddkda-bir-gun-calisanlar-itiraz-hakemi-olacak/>>

<<https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/seddk-baskani-eroglund-an-sert-elestiri-tahkim-rant-kapisi-haline-geldi-42248573>>

<<https://www.haberturk.com/gundem/haber/858749-ak-parti-kendi-teklifini-reddetti>>

<<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2062023110333Haber%20Bülteni%202022.pdf>>

<<https://blog.lexpera.com.tr/anayasa-mahkemesinin-karayollari-trafik-kanununun-94uncu-maddesi-hakkinda-vermis-oldugu-iptal-kararinin-degerlendirilmesi/>>

<<https://blog.lexpera.com.tr/sigorta-tahkim-yargilamasinda-vekalet-ucreti/>>